

БЪЛГАРСКО-ШВЕЙЦАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ТЕМАТИЧЕН ФОНД

МЕЖДУ

**ШВЕЙЦАРСКАТА АГЕНЦИЯ ЗА РАЗВИТИЕ И СЪТРУДНИЧЕСТВО (ШАРС)
НА ШВЕЙЦАРСКАТА КОНФЕДЕРАЦИЯ**

И

**ДИРЕКЦИЯ „МОНИТОРИНГ НА СРЕДСТВАТА ОТ ЕС“
КЪМ МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ,
КАТО НАЦИОНАЛНО КООРДИНАЦИОННО ЗВЕНО (НКЗ),**

И

**МИНИСТЕРСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ,**

И

**МИНИСТЕРСТВОТО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ,**

И

**МИНИСТЕРСТВО НА ИКОНОМИКАТА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ОТНОСНО

**ФИНАНСОВА ПОМОЩ ЗА ПРОЕКТ „ШВЕЙЦАРСКА ПОДКРЕПА ЗА ВЪВЕЖДАНЕ ПРИНЦИПИТЕ
НА ДУАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ В БЪЛГАРСКАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СИСТЕМА“**

30 АПРИЛ 2015 Г. – 30 ЮНИ 2019 Г.

**СЪГЛАСНО РАМКОВОТО СПОРАЗУМЕНИЕ МЕЖДУ ШВЕЙЦАРСКИЯ ФЕДЕРАЛЕН СЪВЕТ И
ПРАВИТЕЛСТВОТО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ОТНОСНО РЕАЛИЗАЦИЯТА НА БЪЛГАРО-
ШВЕЙЦАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ
И СОЦИАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В РАЗШИРЕНИЯ ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ, ПОДПИСАНО НА 7
СЕПТЕМВРИ 2010 Г.**

Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество на Конфедерация Швейцария, наричана по-долу “ШАРС”,

Дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС“ към Министерски съвет на Република България, наричана по-долу “НКЗ”, заедно с Министерството на образованието и науката на Република България, наричано по-долу “МОН”, Министерството на труда и социалната политика, наричано по-долу “МТСП” и Министерството на икономиката на Република България, наричано по-долу “МИ”,

Във връзка с Рамковото споразумение между Швейцарския федерален съвет и правителството на Република България относно реализацията на Българо-швейцарската програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социални различия в разширения Европейски съюз, подписано на 7 септември 2010 г.,

Вземайки предвид швейцарската финансова помощ за проекта “Швейцарска подкрепа за въвеждане на принципите на дуалното обучение в българската образователна система” в полза на България в контекста на Българо-швейцарската програма за сътрудничество,

се споразумяха за следното:

Член 1

Определения

В настоящото Споразумение за тематичен фонд за проекта “Швейцарска подкрепа за въвеждане на принципите на дуалното обучение в българската образователна система” (наричан по-долу „Проектът“), освен ако контекстът на съответните разпоредби не изисква друго, изброените по-долу термини ще имат следното значение:

- 1.1 „Рамково споразумение“ означава споразумението между Швейцарския федерален съвет и правителството на Република България относно изпълнението на Българо-швейцарската програма за сътрудничество с цел намаляване на икономическите и социални различия в разширения Европейски съюз, подписано на 7 септември 2010 г.;
- 1.2 „Швейцарско-българска програма за сътрудничество“ означава двустранната програма за изпълнението на споменатото по-горе споразумение;
- 1.3 „Принос“ означава безвъзмездната финансова помощ, отпусната от Швейцария на България;

- 1.4 Споразумение за тематичен фонд за проекта “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система”, наричано по-долу „Споразумението“, означава настоящото Споразумение между Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество и дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС“ към Министерски съвет, изпълняваща ролята на Национално координационно звено, Министерство на Образованието и науката, Министерство на труда и социалната политика и Министерство на икономиката на Република България, което Споразумение описва правата и задълженията на Страните по споразумението относно изпълнението на проекта „Швейцарска подкрепа за въвеждане на принципите на дуалното обучение в българската образователна система“;
- 1.5 „Национално координационно звено“ означава българското звено, отговорно за координацията на Българо-швейцарската програма за сътрудничество. Във връзка с чл. 9 на Рамковото споразумение, България е упълномощила дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС“ към Министерски съвет да действа от нейно име в качеството си на НКЗ за Българо-швейцарската програма за сътрудничество;
- 1.6 „Финансова помощ“ означава безвъзмездната финансова помощ, предоставена от Швейцария съгласно настоящото Споразумение;
- 1.7 „Страни по споразумението“ в настоящото Споразумение са ШАРС, от швейцарска страна, и НКЗ, МОН, МТСП и МИ, от българска;
- 1.8 „Проект“ означава индивидуален проект или програма. Програмата се състои от няколко проекта, които имат обща тема или споделени цели;
- 1.9 „Дейност“ означава специфично съдействие за, наред с други, проекти, стипендии и трансфер на знания, предоставени в рамките на Тематичен фонд;
- 1.10 „Екип за управление на проекта“ (ЕУП) е отделно звено, разположено в Министерството на образованието и науката, което помага за управлението и мониторинга на проекта и съгласуваните дейности като част от Тематичния фонд. ЕУП ще функционира под надзора на ШАРС и МОН;
- 1.11 „Одитиращ орган“ е институцията, основана към министъра на финансите, отговорна от българска страна за контрола върху използването на финансовите ресурси на Българо-швейцарската програма за сътрудничество;
- 1.12 „Изпълняваща агенция“ означава всяко правно или частно лице, също както и всяка организация, призната от Страните и имаща право да осъществява Подкрепящи мерки;
- 1.13 „Споразумение за съвместна дейност“ означава споразумение, сключено между МОН и Изпълняващата агенция за изпълнението на Дейност, съгласувана като част от Тематичния фонд;

- 1.14 „Нередност“ означава всяко нарушение на българските закони, на Рамковото споразумение, на настоящото Споразумение и/или на свързани договори в резултат на пропуски, което е довело или би могло да доведе до ощетяване на основния бюджет на Българо-швейцарската програма чрез необосновани разходи;
- 1.15 „Оперативна партньорска група“ означава номинирана група от партньори (училища, фирми и други свързани заинтересовани лица), която има за задача да подкрепя изпълнението на Проекта на местно ниво. Оперативната партньорска група (ОПГ) ще гарантира сътрудничеството между училища и компании и ще събира представители на професионалните училища, компаниите, местните власти, училищните настоятелства и родителите на учениците.

Член 2

Цели и обхват

- 2.1 Целта на Споразумението е да окаже подкрепа на България в създаването на репродуциращ се модел и изграждане на капацитет за въвеждане системата на дуалното професионално обучение в страната.
- 2.2 Това Споразумение насочва швейцарския принос към проекта с цел постигането на тази цел.
- 2.3 От името на ШАРС и МОН, ЕУП ще управлява финансовата помощ и ще допринася за реализацията на проекта според следните документи, които са неразделна част от това Споразумение и са изброени по реда на правната им приложимост:
- (а) Рамковото споразумение и неговите Приложения, в частност Приложение 4;
 - (б) настоящото Споразумение;
 - (в) индикативния бюджет за изпълнение и управление на проекта “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система” (Приложение 1);
- 2.4 За всички неуредени в настоящото Споразумение въпроси ще бъдат прилагани съответните разпоредби на Рамковото споразумение и неговите Приложения.
- 2.5 В случай на противоречие между разпоредбите в това Споразумение и тези в Рамковото споразумение, предимство ще имат разпоредбите на Рамковото споразумение.

Член 3

Размер и използване на финансовата помощ за проекта “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система”

- 3.1 Швейцария се задължава да предостави финансова помощ в швейцарски франкове в размер до CHF 3'000'500.- (Три милиона и петстотин швейцарски франка) на България за реализацията и управлението на проекта “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система”, съгласно чл. 2 от настоящото Споразумение. Финансовата помощ покрива изпълнението на действията, изброени в Индикативния бюджет за реализацията и управлението на Проекта (вж. Приложение 1). Тази сума също така покрива и всички възможни данъци и такси, в съответствие с приложимото законодателство и разпоредби, при условията, изброени в чл. 3.7.
- 3.2 Швейцарската финансова помощ се състои от два компонента, както е описано в Приложение 1. Швейцарски принос в размер на CHF 765'000.- (седемстотин шестдесет и пет хиляди швейцарски франка) е определен за Дарителския фонд за финансиране на Дейности (Дарителски фонд), а CHF 2'235'500.- (два милиона двеста тридесет и пет хиляди и петстотин швейцарски франка) са заделени за управление и администрация, включително експертна и консултантска дейност (Разходи за управление) за целия проект.
- 3.3 Дарителският фонд ще се управлява от МОН и ЕУП. Разходите за управление, съгласно Приложение 1 на настоящото Споразумение, ще се управляват от ШАРС.
- 3.4 Финансовата помощ ще бъде управлявана в България, а финансирането се счита за швейцарски принос в полза на България.
- 3.5 Швейцарската финансова помощ за управление и осъществяване на Дейности покрива най-много 85% от общите допустими разходи в швейцарски франкове, като съфинансиране ще бъде осигурено от Министерството на образованието и науката, съгласно чл. 5 от Рамковото споразумение. Този процент не може да бъде надвишаван по време на реализацията на проекта. Източниците и условията на исканото съфинансиране са изложени в Индикативния бюджет за реализацията и управлението на проекта (вж. Приложение 1).
- 3.6 Общата стойност на целия проект, реализиран съгласно това Споразумение, се състои от швейцарската финансова помощ за управлението на проекта и изпълнението на дейностите плюс осигуреното съфинансиране.
- 3.7 Допустимите разходи включват:
 - 1) Управление и администрация на проекта;
 - 2) Принос към подготвянето на проекти от Изпълняващите агенции;
 - 3) Дейности, финансирани от това Споразумение;
 - 4) Финансов одит;
 - 5) Преглед и оценка;

- 6) Семинари и обществени събития, напр. с цел представяне на покана за проектни предложения за информирани за процедури или с цел оценяване и информирани за напредък;
 - 7) Швейцарски експертни знания и механизми за подкрепа;
 - 8) Български експертни знания и механизми за подкрепа;
 - 9) Публичност и популяризиране на проекта;
 - 10) Резерв
- 3.8 ДДС, който е възстановим по какъвто и да било начин, няма да се счита за допустим разход, дори ако не е наистина възстановен на ЕУП, Изпълняващата агенция или крайните получатели.
- 3.9 Крайната дата за допустимост на разходите съответства на края на настоящото Споразумение, както е описано в чл. 21.6. Разходи за отчет, одит и оценка се считат за допустими след официалния край на настоящото Споразумение, но не по-късно от десет години след одобрението на удължаването на срока на финансовата помощ, отпускана на България и Румъния от швейцарския Парламент, съгласно Чл. 3 на Рамковото споразумение.
- 3.10 Неусвоени средства от гранта могат да бъдат преразпределени и ще се считат за допустим разход, ако преразпределението е станало преди крайния срок за допустимост на разходите, освен ако друго не е уговорено между страните.

Член 4

Разплащателни процедури

- 4.1 С оглед извършване на операции с предвиденото проектно съфинансиране и Дарителския фонд на проекта и при влизане в сила на настоящото Споразумение, МОН се задължава да открие отделна банкова сметка. Отчети за натрупаната нетна лихва по сметката ще бъдат представяни на Швейцария на годишна база. Плащания от страна на ШАРС, свързани с Дарителския фонд, ще бъдат извършвани директно към тази банкова сметка. Всички плащания от страна на МОН към Изпълняващата агенция ще бъдат извършвани от тази сметка.
- 4.2 ШАРС се задължава да извършва плащания, свързани с Дарителския фонд, на базата на искания за плащания и съответните доклади за напредъка и финансовото състояние на проекта, подадени от ЕУП чрез МОН. МОН се задължава да проверява съответствието на исканията за плащане и да удостоверява тяхната коректност и легитимност.
- 4.3 ШАРС се задължава да извършва плащания, съответстващи на Разходите за управление на Проекта, въз основа на искания за плащане и съответните доклади за напредъка и финансовото състояние на проекта, предадени от ЕУП на ШАРС. ШАРС се задължава да проверява съответствието на исканията за плащане и да удостоверява тяхната коректност и легитимност.

- 4.4 МОН се задължава да предоставя на Изпълняващата агенция авансови плащания в зависимост от финансовите възможности на Изпълняващата агенция и от размера на предоставено съфинансиране. Авансовите плащания ще се предлагат от ЕУП и трябва да бъдат одобрявани от МОН. Първоначалното плащане трябва да е в размер на до 20% от допустимите разходи и не може да надхвърля 75% от бюджета за първата година.
- 4.5 При последващи плащания трябва да се взимат предвид изискванията на Изпълняващата агенция за оборотни средства. Последното плащане в размер на около 5% от общия бюджет ще бъде извършено след одобрение на доклада за приключване на Дейността.
- 4.6 Общият размер на лихвата, натрупана по швейцарската финансова помощ, трябва да бъде посочен в съответните счетоводни документи и прехвърлен към следващото плащане.
- 4.7 ШАРС информира НКЗ най-късно един месец след края на съответната година за плащанията извършени като част от проекта. Докладваните от ШАРС плащания трябва да бъдат включени в годишните доклади на Българо-швейцарската програма за сътрудничество, съгласно чл. 8 на Рамковото споразумение.

Член 5

Отговорности на ШАРС

- 5.1 ШАРС носи цялостната отговорност за изпълнението на Проекта. ШАРС, с подкрепата на Швейцарския офис за сътрудничество в България към Швейцарското посолство в София, заедно с МОН, ще следи и управлява реализацията на проекта. Основните задачи на ШАРС включват, но не се ограничават със следното:
- Подготовка и създаване, заедно с НКЗ и МОН, на Екип за управление на проекта;
 - Извършване на бюджетни операции, свързани в Разходите за управление;
 - Наемане на служителите в ЕУП и упражняване надзор върху работата на ЕУП чрез мониторинг на операциите и финансов контрол;
 - Осигуряване на ръководенето на проекта;
 - Създаване, в съответствие с Рамковото споразумение и в сътрудничество в НКЗ, МОН, МТСП, МИ и ЕУП, на Направляващ комитет;
 - Поемане председателството на Направляващия комитет;
 - Участие като наблюдател в Оперативните партньорски групи;
 - Анализирание на редовните доклади на ЕУП, обсъждане на докладите с НКЗ и МОН и осигуряване на последващи действия;
 - Подаване на информация към НКЗ относно финансовите отчети за плащания, извършени от ШАРС;

- Упълномощаване на Швейцарския федерален институт по професионално образование и обучение (SFIVET) и на Българо-швейцарската търговска камара (БШТК), в качеството им на официални партньори, да подкрепят процеса на реформи в българската образователна система съгласно Описанието на проекта (Приложение 2);
- Възлагане на координация и механизми за подкрепа;
- Изискване на незабавен отчет в случай на нередности и подsigуряване на последващи действия;
- Оценка и обсъждане на напредъка по реализацията на проекта с НКЗ въз основа на отчетите, изготвени от ЕУП;
- Провеждане на прегледи и оценки;
- Уреждане на всички законови аспекти, необходими за изпълнението на проекта в Швейцария и България;
- Организиране на дейности за публичност и комуникация.

ШАРС има право да делегира някои от тези задължения на Швейцарския офис за сътрудничество в България.

- 5.2 В областите на своята компетенция, ШАРС се задължава да осигури управлението и реализацията на Проекта от страна на ЕУП, съгласно разпоредбите на настоящото Споразумение.
- 5.3 ШАРС се задължава да предприеме или да предизвика предприемането на всички действия в рамките нейните компетенции и отговорности, съгласно Рамковото споразумение, включително координиране и други необходими или подходящи мерки с оглед използване на Финансовата помощ съгласно настоящото Споразумение.

Член 6

Отговорности на НКЗ

- 6.1 НКЗ носи отговорност за включването на Проекта в портфолиото на Подкрепящите мерки и принципно за мониторинга на реализацията на Тематичния фонд. Основните задължения на НКЗ включват:
- Участие в Направляващия комитет;
 - Следене на изпълнението на настоящото Споразумение в по-общ план и предоставяне на обратна връзка на ШАРС при наблюдения;
 - Коментиране на отчета за проекта, изготвен от ЕУП;
 - Коментиране на докладите от финансовия одит;
 - Признаване на плащанията, извършени от ШАРС на базата на финансови документи, предадени от ШАРС;
 - В случай на нередности, участие в идентификацията на причините и решенията;
 - Включване на основни елементи от проектния отчет в общ годишен отчет на швейцарския принос;

- Обсъждане на напредъка по изпълнението с ШАРС/Швейцарския офис за сътрудничество;
 - Гарантиране включването на проекта в публичните мерки към швейцарския принос.
- Отговорностите и задачите трябва да бъдат периодично преглеждани и коригирани, ако е необходимо.
- 6.2 НКЗ се задължава да предприеме всички необходими координационни действия в своята сфера на компетенции, за да улесни изпълнението на това Споразумение в България.
- 6.3 В сферата на своите компетенции, НКЗ се задължава да си сътрудничи с МОН относно планирането на съфинансирането, съгласно процедурата по българския държавен бюджет, изложена в Закона за държавния бюджет на Република България. МОН се задължава да осигури съфинансиране на одобрените Дейности, съгласно процедурите по българския държавен бюджет, взимайки предвид съгласуваните суми и условия.
- 6.4 НКЗ се задължава по всяко време ясно да заявява, че действа в рамките на Швейцарско-българската програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социалните различия в разширения Европейски съюз.
- 6.5 Комуникацията между НКЗ и ЕУП е описана в чл. 7.5 по-долу.
- 6.6 Ако е необходимо, НКЗ може, в сферата на своите компетенции, да улесни процеса по проверяване за двойно финансиране и взаимодействието с ЕС или съществуващи двустранни програми в областта на професионалното образование.

Член 7

Отговорности на ЕУП

- 7.1 Екипът за управление на проекта (ЕУП) ще бъде съставен с оглед администрирането, управлението и координацията на проекта.
- 7.2 ЕУП отговаря за установяването и управлението на проекта, за изготвянето на договори и надзор над Изпълняващите агенции, за мониторинга на Дейностите и отчета за изпълнението на Дейностите.
- 7.3 Основните задължения на ЕУП а описани в Приложение 2 и включват, но не се ограничават с:
- Разработване и съгласуване с ШАРС и МОН на съответните документи и дейности, които да получат финансиране;
 - Гарантиране изпълнението на Дейностите съгласно Описанието на проекта;
 - Управление и администриране на Проекта от името на ШАРС;

- Управление от името на МОН и ШАРС на Дарителския фонд, включително номиниране на проектни партньори, обработване на образци на искания за плащания и обработване на парични преводи, които МОН трябва да извършва;
- Поемане на общото, централно оперативное управление на Проекта, включително комуникация с училищата, извършване на комуникационни и други дейности.
- Разработване и прилагане, след одобрение от страна на ШАРС и МОН, на система за управление на проекта. Незабавно информиране на ШАРС за нередности и намеса, ако е необходимо.
- Предоставяне при поискване на техническа помощ на Изпълняващите агенции и проектните партньори;
- Участие и осигуряване на подкрепа в представянето на Проекта в съществуващи координационни механизми, съобразяване с приложими политически аспекти и осигуряване на връзка с други инициативи, свързани с професионалното образование в България;
- Проследяване на общия напредък по Проекта и Дейностите;
- Информирание на Швейцарския офис за сътрудничество в България и на НКЗ за напредъка по проекта на месечна база;
- Прилагане на разработен план за разпространение на завършени продукти;
- Изготвяне на модел на подходяща система за контрол на финансовите и оперативните аспекти на реализацията на проекта, която да бъде одобрена от Направляващия комитет;
- Подготвя договори с Изпълняващите агенции;
- Декларира, че действа съгласно Рамковото споразумение на Швейцарско-българската програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социални различия в разширения Европейски съюз;
- Отчитане пред ШАРС и МОН. Отчитането включва поне шестмесечни доклади за напредъка по проекта и финансови доклади, съгласно разплащателните процедури и изложените изисквания;
- Гарантиране, заедно с ШАРС, като част от разходите за управление, на финансовия одит на проекта; предаване на финансови отчети на ШАРС и МОН и вземане на мерки, препоръчани след финансовия одит;
- Осигуряване на действия по разпространение и комуникация с цел информиране на обществеността за реализацията на Проекта.

Отговорностите и задачите на ЕУП ще бъдат периодично преглеждани и променяни в случай на необходимост. Първият преглед ще се проведе по време на първото заседание на Направляващия комитет.

- 7.4 ЕУП се отчита главно пред ШАРС, която наема членовете му, и пред МОН, което заедно с ШАРС сключва договори съответно с Изпълняващите агенции.
- 7.5 С цел извършване на мониторинг на Тематичния фонд, НКЗ има право, след като информира ШАРС, да осъществи директна връзка с ЕУП и да изиска всяка необходима информация.

- 7.6 Задачи, отговорности и задължения, включително финансови параметри за услугите, предоставени от ЕУП, са подробно описани в Приложение 2 на настоящото Споразумение.
- 7.7 В допълнение към ролята си на орган, управляващ Финансовата помощ, и като част от участието си в Координационната група, ЕУП има право да предоставя при поискване експертни знания за изпълнението на Националната стратегия за професионално образование в България (2014-2020 г.).

Член 8

Изпълняваща агенция

- 8.1 Публични юридически лица, училища, неправителствени организации могат да бъдат Изпълняваща агенция по смисъла на Тематичния фонд, при условие че покриват всички изисквания и са преминали процедурата за одобрение, изложена в настоящото Споразумение.
- 8.2 Основните задължения на Изпълняващата агенция включват, но не се ограничават със:
- Разработване и представяне за одобрение от страна на ЕУП на Предложения за дейности, съгласно стандартите, разработени от ЕУП и одобрени от ШАРС и МОН;
 - Управлява и реализира Дейности, одобрени с оглед постигането на резултати, в пълно съответствие на настоящото Споразумение и Рамковото споразумение и действащите разпоредби на националното законодателство;
 - Осигуряване на съфинансиране в съответния размер според условията за изпълнение на Проекта;
 - Потвърждение и деклариране на факта, че предложените Дейности не са изцяло или частично подкрепяни финансово или в натура от друг национален или международен финансов механизъм, различен от осигуреното съфинансиране, преди и след подаването на молба за одобрение;
 - Отчитане пред ЕУП въз основа на изискванията, изложени в Споразумението за съвместна дейност;
 - Изпълняване, в рамките на съответните административни структури, на одобрените Дейности и осигуряване устойчивостта на резултатите;
 - Отчитане пред ЕУП и другите съответни власти относно изпълнението на Дейностите в съгласувания формат;
 - Разработване и реализация на план за разпространение и публичност на финансираната по проекта Дейност и даване на гаранция, че българското общество ще бъде адекватно информирано за нея и за финансовата подкрепа от страна на Швейцария.

Член 9

Задачи на съответните министерства

9.1 Включените в настоящото Споразумение министерства ще имат следните задачи:

а) Министерството на образованието и науката ще:

- играе водеща роля в изготвянето и обнародването на законови промени с оглед постигане целите на Проекта, финансова и институционална устойчивост на политиките, услугите, инициативите и проектите, които ще получават финансиране;
- предостави помещения на ЕУП, като го интегрира в своята оперативна структура, свързана с общото управление на фондове и проекти;
- изисква, като част от Споразумението за съвместна дейност, което ще бъде подписано, декларация от Изпълняващата агенция, която да удостоверява, че не съществува двойно финансиране на която и да е част от Дейността от страна на какъвто и да е друг източник;
- подписва Споразумения за съвместна дейност с Изпълняващите агенции и ШАРС;
- осигурява съответната част от съфинансирането на проекта, както е описано в Приложение 1;
- открие отделна банкова сметка в швейцарски франкове (CHF) за извършването на операции по Дарителския фонд;
- предостави институционална подкрепа и адекватни ресурси за счетоводство и администрация, за да подкрепя ЕУП в управлението на Дарителския фонд съгласно настоящото Споразумение;
- в сферата на своите компетенции ще проверява за двойно финансиране на Дейности, подкрепяни от проекта;
- участва в Направляващия комитет;
- улеснява хоризонталната интеграция на Проекта в съответните министерства и други свързани национални и местни структури.

б) Министерството на труда и социалната политика се задължава да:

- предоставя експертни знания за реализацията на Проекта;
- участва активно в изготвянето на законови промени, където е необходимо, с оглед постигане целите на Проекта, финансова и институционална устойчивост на политиките, услугите, инициативите и проектите, които ще получават финансиране;
- проверява в сферата на своите компетенции за двойно финансиране на Дейности, подкрепяни от проекта;
- участва и подкрепя представянето на Проекта в координационните механизми и органи, да се съобразява с приложими политически аспекти в реализацията на Проекта и да осигурява връзка с други инициативи, свързани с професионалното обучение в България;
- участва в Направляващия комитет.

в) Министерството на икономиката се задължава да:

- предоставя експертни знания за реализацията на Проекта;

- участва активно в изготвянето на законови промени, където се сметне за необходимо, с оглед постигане целите на Проекта, финансова и институционална устойчивост на политиките, услугите, инициативите и проектите, които ще получават финансиране;
- проверява в сферата на своите компетенции за двойно финансиране на Дейности, подкрепяни от проекта;
- участва и подкрепя представянето на Проекта в координационните механизми и органи, да се съобразява с приложими политически аспекти в реализацията на Проекта и да осигурява връзка с други инициативи, свързани с професионалното обучение в България;
- участва в Направляващия комитет.

Член 10

Направляващ комитет

- 10.1 За Тематичния фонд на “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система” ще бъде създаден Направляващ комитет.
- 10.2 Направляващият комитет се задължава да предоставя указания по стратегически въпроси с оглед изпълнение на целите на Проекта, относно етиката, съобразяване с приложимо законодателство и регулаторни политики, безопасност на околната среда, трудови и здравни политики, финансови практики, оповестяване и отчет. Той отговаря за мониторинга на управлението и гарантира, че съществуват системи за управление на рисковете.
- 10.3 Направляващият комитет ще бъде консултант по организацията на прегледите и оценките на Фонда. Направляващият комитет се отчита преди всичко пред ШАРС и НКЗ.
- 10.4 Направляващият комитет ще бъде създаден от ШАРС, в сътрудничество в НКЗ, включените в проекта министерства и ЕУП. В него може да има представители на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на икономиката, Националната агенция за професионално образование и обучение, ЕУП и ШАРС. Той е длъжен да заседава поне два пъти годишно. Представители на администрацията на Президента на Република България и работодателски и синдикални организации могат да присъстват на заседанията на НК като наблюдатели.
- 10.5 Председателстването на Направляващия комитет се осигурява от ШАРС. Секретариатът на Направляващия комитет се осигурява от ЕУП.
- 10.6 Правилата и принципите на управление на Направляващия комитет ще бъдат изготвени от ШАРС след консултации с НКЗ. Те трябва да бъдат одобрени чрез консенсус между членовете на Направляващия комитет по време на учредителното му събрание.

Член 11

Избор и одобрение на Дейност

- 11.1 Портфолиото на Проекта трябва да включва Дейности (проектни партньори, бюджет и продължителност).
- 11.2 Одобрението на Дейностите следва да се извършва според процедурите, описани в Приложение 4, т. 5 на Рамковото споразумение. МОН и ШАРС са длъжни да сключат Споразумение за съвместна дейност с Изпълняващата агенция.

Член 12

Мониторинг и отчет

- 12.1 Мониторинг ще се извършва на ниво цял проект “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система” съгласно документа „Отчет, мониторинг и контрол“, одобрен от двете страни, и на ниво Дейности. ШАРС се задължава да гарантира мониторинга на ниво цял фонд. ЕУП се задължава да отговаря за мониторинга на ниво реализация на проекта. Чл. 12.2 до чл. 12.4 описва в подробности изискванията за мониторинг и отчет. Тези изисквания могат да бъдат адаптирани в течение на реализацията на Проекта, при условие че промените са приети от Направляващия комитет.
- 12.2 **На ниво цял Проект**, ЕУП ще информира ШАРС, НКЗ, МОН и членовете на Направляващия комитет чрез редовни оперативни и финансови отчети, също както и чрез финален отчет, за действията по управлението и напредъка на Дейностите, включително за експертните знания, натрупани по време на реализацията на Проекта.
 - a. **Годишни планове за операции** за Проекта и съответни бюджетни предложения за следващата година се изготвят и предават на ШАРС и МОН поне три месеца преди началото на следващата година;
 - b. **Оперативни отчети за полугодieto** за Проекта (физически и финансов напредък) с приложения се предават на ШАРС и МОН;
 - c. **Годишни отчети** за Проекта, които позволяват периодичното оценяване на статуса на планираните цели, се предават на ШАРС, МОН и членовете на Направляващия комитет. Годишните отчети трябва преди всичко да предоставят информация за действията по управлението на Проекта, извършени по време на отчетния период, и за финансовия напредък на проекта, включително съпоставка на същинските и планираните разходи и потвърждение за финансиране. Освен това, отчетите трябва да покриват напредъка в изпълнението на Дейности, финансирани по Проекта, и техните съответни резултати. Накрая, отчетите трябва да представят оценка за цялостните постижения на проекта;
 - d. **Финалният отчет** за Проекта трябва да съдържа информация за „натрупан опит“.

Оперативни отчети за полугодие и Годишни доклади, съответно и Финалният доклад за Проекта, се представят на ШАРС и МОН от ЕУП не по-късно от 3 месеца, респективно не по-късно от 6 месеца, след изтичането на съответния отчетен период.

Отчети на ниво Дейности трябва да съдържат доказателство за плащания от страна на ШАРС към ЕУП за разходи по управлението, също както и към МОН за Дарителския фонд.

- 12.3 **На ниво Дейност**, всяка Изпълняваща агенция, отговорна за изпълнението, се задължава да представя поне **годишни отчети** и **финален отчет** на ЕУП, предоставяйки информация за разпределението във времето, напредъка по съответната Дейност и разходите и приходите от Дейността от участващите български и швейцарски партньори. Финансовата част на отчета трябва да съдържа съпоставка между разходите и одобрените бюджети, включително и делът на съфинансирането. Отчетите трябва също така да отговарят на насоките, посочени от ЕУП в началото на Дейността.

Отчети на ниво Дейност трябва да съдържат доказателство за плащания от страна на ЕУП, респективно МОН, към Изпълняващата агенция с цел финансиране на Дейността. Освен това, те ще бъдат и основата за набиране, съответно отчитане, на съфинансиране от съответната българска институция.

- 12.4 По отношение на **финансовия контрол**, Изпълняващата агенция носи отговорност за доброто управление на средствата. Изпълняващата агенция трябва да се увери, че разходите са реални и съответстват на извършената работа. След това, ЕУП проверява финансовите отчети на Дейността първо във връзка с напредъка по Дейността и също така на базата на подкрепящите документи (касови бележки, фактури, договори, отчети и др.), приложени към отчетите.

- 12.5 ШАРС и МОН трябва да бъдат информирани от ЕУП и Изпълняващата агенция по всяко време за свързани събития и инциденти.

Член 13

Финансов одит

- 13.1 Финансовите одити трябва да се извършват от акредитирана международна или национална одиторска организация. Докладите от одитите трябва да се предават от ШАРС към НКЗ и МОН.
- 13.2 Одиторският орган ще има право да прави финансови одити на държавни институции по молба на ШАРС или НКЗ, като разходите по тях се поемат от Тематичния фонд.
- 13.3 Предполагаеми случаи на нередности ще бъдат разследвани от ШАРС в сътрудничество в НКЗ.

Член 14

Право на проверка

ШАРС, също както и всяка трета страна, упълномощена да действа от името на ШАРС, ще имат правото да извършат изчерпателна оценка или преглед на дейностите, извършвани като част от Проекта, и ще имат право на пълен достъп до всички документи и информация, свързани с неговата реализация, съгласно настоящото Споразумение, по време на неговата реализация и след приключването ѝ. ЕУП, МОН и Изпълняващата агенция са длъжни при поискване да се уверят, че представителят на ШАРС и на всяка друга трета страна, назначена от ШАРС, са придружавани от съответните служители и разполагат с необходимото съдействие.

Член 15

Решаване на спорове

В случай на възникване на спор в резултат на прилагането на това Споразумение, ще се прилага чл. 11.2 на Рамковото споразумение.

Член 16

Общи интереси

Страните по споразумението споделят общи интереси съгласно чл. 10 на Рамковото споразумение.

Член 17

Клауза за нередности

17.1 В случай на нередности, причинени от някой от партньорите с умисъл или поради небрежност по отношение изпълнението на това Споразумение и неговите Приложения, Швейцария и/или България имат право да:

- a) спрат незабавно плащанията, свързани с проекта, извършвани към ЕУП, МОН и Изпълняващата агенция от Швейцарския офис за сътрудничество и български източници;
- b) изискат възстановяване на неправомерно изплатени суми, свързани с Проекта, на всеки етап от дейностите.

17.2 Преди вземането на решение въз основа на Чл. 17.1, ШАРС се задължава да проведе диалог с НКЗ, за да се увери, че решението се базира на точни и верни факти, и да изложи причините за това решение в писмен вид.

17.3 След приемането на необходимите корективни мерки от всички страни, сътрудничеството съгласно настоящото Споразумение ще продължи по обичайния начин.

Член 18

Приложения

Следните Приложения, изброени по ред на предимството им по отношение на законова приложимост, са неразделна част от настоящото Споразумение:

Приложение 1: Индикативен бюджет за реализация и управление на проекта “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система”;

Приложение 2: Описание на проекта “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система”.

Член 19

Език

Цялата кореспонденция с Швейцария, включително оперативни, финансови и одиторски доклади, също както и всякакви други документи, свързани с това Споразумение, трябва да бъдат на английски език.

Член 20

Компетентни власти

20.1 От швейцарска страна:

Швейцарска агенция за развитие и сътрудничество (ШАРС)
Ул. „Фрайбюргерщрасе“ 130
CH - 3003 Берн
Швейцария
Тел: +41 31 32 25 735
Факс: +41 31 32 41 696

Швейцарски офис за сътрудничество в България, Посолство на Швейцария
1504 София, ул. „Шипка“ 33
П.К. 132
Тел.: +359 2 942 01 00
Факс: +359 2 946 16 22

20.2 От българска страна:

Дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС“
Министерски съвет
1194 София, бул. „Дондуков“ 1
Тел: (+359 2) 940 21 49
Факс: (+359 2) 988 23 65
www.eufunds.bg

Министерство на образованието и науката
Дирекция „Образователни програми и образователно съдържание“
1000 София, бул. „Дондуков“ 2А
Тел: (+359 2) 921 74 46
Факс: (+359 2) 921 75 74
www.mon.bg

Министерство на труда и социалната политика
Дирекция „Политика на пазара на труда и трудова мобилност“
1501 София, ул. „Триадица“ 2
Тел: (+359 2) 811 94 29
Факс: (+359 2) 988 47 20
www.mlsp.government.bg

Министерство на икономиката
Дирекция „Икономически политики за насърчаване“
1052 София, ул. „Славянска“ 8
Тел: (+359 2) 940 75 59
Факс: (+359 2) 987 21 90
www.mi.government.bg

Член 21

Влизане в сила, изменения, продължителност и прекратяване

- 21.1 Това Споразумение влиза в сила от датата на подписването му от Страните по споразумението и остава в сила до изпълняването на всички задължения по него.
- 21.2 Ако която и да е от Страните по споразумението, след прилагане на чл. 11.2 от Рамковото споразумение, прецени, че целите на това Споразумение вече не могат да бъдат постигнати или че другата Страна не изпълнява задълженията си, тя ще има правото временно да преустанови прилагането на Споразумението след като уведоми другата Страна по споразумението за причините в писмена форма.
- 21.3 Това Споразумение може да бъде прекратено по всяко време от някоя от Страните по него след шестмесечно уведомление, описващо причините за прекратяване. Преди вземането на такова решение, Страните по споразумението са длъжни да проведат диалог с цел да установят дали такова решение се основава на точни и правилни факти. Страните по Споразумението са длъжни да постигнат съгласие относно всякакви последствия от прекратяването.
- 21.4 Всички изменения по това Споразумение и неговите приложения трябва да бъдат направени в писмен вид, по взаимно съгласие на Страните от споразумението, следвайки съответните им процедури.
- 21.5 Всяко увеличение на бюджета, всички значителни промени по бюджета, също както и всякакви стратегически промени или принципни корекции трябва да бъдат обсъдени с Швейцария и одобрени от нея.

21.6 Проектът “Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система” ще бъде активен от датата на подписване на настоящото Споразумение до 30 юни 2019 г.

Изготвен в София, България, на 30 април 2015 г. в пет екземпляра на английски език.

За Швейцарската агенция за
развитие и сътрудничество

За Националното
координационно звено

Денис Кнобел

Посланик

Томислав Дончев

Заместник министър-
председател по европейските
фондове и икономическата
политика

За Министерство на
образованието и науката

Тодор Танев
министър

За Министерство на Труда и
социалната политика

Ивайло Калфин
Заместник министър-
председател по
демографската и социална
политика и министър на труда
и социалната политика

За Министерство на
икономиката

Божидар Лукарски
министър

Приложение 1: Индикативен бюджет за реализация и управление на проекта „Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система“

Общ бюджет	Общ бюджет CHF	Швейцарски принос CHF	Български принос CHF
	100%	85%	15%
Компонент 1: Дарителски фонд	900'000	765000	135000
Фонд проекти – подкрепа за професионални училища	900'000	765000	135000
Компонент 2 : Разходи за управление	2'630'000	2'235'500	394'500
Трансфер на знания и изграждане на капацитет	1'980'000	1'683'000	297'000
Управление и ръководене на проекта	465'000	395250	69750
Одити, мониторинг и оценка	115'000	97'750	17'250
Резерв	70'000	59500	10500
Общо	3'530'000	3'000'500	529'500

Българо-швейцарска програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социалните различия в разширения Европейски съюз

Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система

Описание на проекта

Съдържание

1. Общи положения и ключови програмни въпроси	3
2. Професионално образование в ЕС и България	6
3. Цели	8
4. Стратегия за въздействие	9
5. Организация на проекта.....	Error! Bookmark not defined. 3
6. Контрол, отчитане и механизми за подкрепа	288
7. Бюджетни, договорни и финансови договорености.....	299
8. Времева рамка	32
9. Устойчивост.....	33
10. Оценка на риска и потенциала.....	34
11. Логическа рамка.....	366
Приложение 1: Предварителен списък с критерии	388
Приложение 2: Ключови компетенции на Българо-швейцарската търговка камара.....	40

1. Общи положения и ключови програмни въпроси

В рамките на швейцарската подкрепа към разширения Европейски съюз, Швейцария и България, като част от своите взаимоотношения, отнасящи се до реализацията на Българо-швейцарската програма за сътрудничество, се споразумяха да инвестират част от резервите и оставащите средства по Програмата в проект, посветен на въвеждането на швейцарския модел на професионално обучение (или негови елементи) в българската система за професионално образование.

Българо-швейцарската програма за сътрудничество (БШПС) е с бюджет от 76 милиона швейцарски франка и е част от ангажимента, който Швейцария има към кохезионните цели на Европейския съюз, свързани с подкрепа за намаляването на икономическите и социални различия в разширения ЕС. Този двустранен инструмент, управляван от Рамково споразумение, подписано на 7 септември 2010 г., предоставя съвместно финансиране на инициативи, поощряващи сигурността, стабилността и подкрепата за реформи, подобряващи околната среда и инфраструктурата, подпомагащи частния сектор и човешкото и социално развитие. Швейцария принципно предоставя подкрепа в области, където България има по-голяма нужда от наваксване и в които Швейцария може да предложи практически и експертни знания. Основните области на Българо-швейцарската програма за сътрудничество покриват сфери като сигурност и реформи, подкрепа за гражданското общество, интегриране на малцинства, околна среда и инфраструктура, научни изследвания и образование, също както и подкрепа за партньорство между различни институции. Наличното финансиране може да бъде разпределяно по проекти и програми в тези сфери най-късно до 6 декември 2014 г., а реализацията на проектите може да продължи до декември 2019 г. Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество (ШАРС) и Държавният секретариат за икономически дейности (ДСИД) си поделят отговорността за провеждането съответно на Тематични фондове и Проекти. Управлението на Програмата е поверено на българското Национално координационно звено (НКЗ) към Министерски съвет, а Швейцарският офис за сътрудничество, като част от Швейцарското посолство в София, осъществява връзка между участващите швейцарски и български партньори и следи ежедневно за свързани с Програмата развития.

По време на втората годишна среща на БШПС, проведена в средата на месец март 2013 г., швейцарските и българските власти се споразумяха да проучат възможността за започване на съвместен проект в областта на професионалното образование, където швейцарските познания за дуалния модел на обучение могат да бъдат оценени и адаптирани към националния контекст. Тази възможност бе обсъдена още веднъж по време на посещение на високо равнище в Берн от страна на НКЗ (10-13.09.2013 г.), където бе потвърдена релевантността на проекта към належащите нужди на България, свързани с младежката безработица и основните области на БШПС. Един възможен проект, свързан с адаптирането и въвеждането на швейцарския модел на дуално образование се финансира с до 3 милиона швейцарски франка от ШАРС чрез инструментите на Тематичните фондове на БШПС плюс 15% национално съфинансиране. Очакваната продължителност на проекта е от 3 до 4 години, като той се изпълнява чрез партньорство между Швейцарския федерален институт за професионално образование и обучение (ШФИПОО) и българските власти, които имат

правоомощия да провеждат национални политики в областта на професионалното образование.

ШАРС упълномощи екип от двама швейцарски и един български експерт да проведат предпроектно проучване, след което да подготвят хематично описание на проекта, въз основата на което бе подготвено настоящото Описание на проекта. Пълна Проектна документация, включваща подробна Логическа рамка, План за действие и Оперативен бюджет за първата година ще бъдат изготвени при започването на Началната фаза, заедно със Споразумение за тематичен фонд (СТФ). Описанието на проекта ще бъде включено като едно от приложенията към STF.

Ключовите програмни аспекти, препоръчани от предпроектното проучване, са както следва:

- Стратегията за въздействие препоръчва кратък начален компонент или фаза, последван от интервенция в разработването на учебни планове за дуално професионално образование и обучение и, съответно, тяхното практическо приложение. Предвижда се паралелно обучение и компонент за изграждането на капацитет с цел подsigуряване на оперативен капацитет за проекта и неговото устойчиво разпространение след интервенциите.
- Директното участие и връзка с всички заинтересовани лица, което би осигурило масовото разпространение на проекта на национално и местно ниво, е силно препоръчително. Този подход може да се възползва от опита на метода на „Швейцарския форум“, въведен на много места в България по време на швейцарската подкрепа на прехода в периода 2000 – 2007 г.;
- Въвеждането на нов метод за изготвяне на учебни планове трябва да бъде основен елемент от стратегията за въздействие. Предвижда се проектът да започне с изработването на учебен план по метода на ШФИПОО. Наред с това, българските експерти и институции трябва да бъдат обучени как да мултиплицират в бъдеще резултатите в областта (мултиплициране);
- Много е важно проектът да натрупа капацитет за институционализация, разпространение и разширяване обхвата на дуалното професионално образование и обучение в България. Трябва да се следва подхода на постепенен трансфер на швейцарска експертиза към българските партньори чрез обучение на обучаващи от три основни групи: i) Експерти по дуално обучение с познания и умения, предимно свързани с изготвянето на учебни планове и програми, но също така и с педагогика, дидактика и професионални аспекти; ii) Експерти преподаватели – с познания по педагогика и дидактика; Експерти наставници – с познания в областта на бизнеса/професиите/технологията/педагогиката, вероятно от участващите бизнес/фирми. Очаква се това да гарантира натрупването на критична маса и да изгради капацитет за устойчивото разширяване на обхвата на натрупания опит. В този процес наставниците и преподавателите ще преминават специални обучения, предоставени от ШФИПОО.
- Съществува нужда от дейности, свързани с осигуряването на обществена кампания и осведоменост. Такива дейности трябва, наред с друго, да включват координиране на нужната подкрепа от страна на държавата, инициране на законови промени, разпространение на положителните резултати от проекта и мобилизиране на ресурси от външно финансиране, напр. от държавни, корпоративни или европейски източници;
- Наблюденията показват, че професионалното образование в България е като цяло на ниско ниво, а дуалната система на обучение не е добре разбрана в страната. Проектът трябва да се придружава от много добра информационна кампания. Насочена към обществото като цяло, но също и към родители и ученици, тази кампания трябва да ангажира както на национално, така и на местно ниво;
- Прекият партньор на проекта е Министерството на образованието и науката (МОН). Министерствата на икономиката и на труда и социалната политика се обвързват с проектното споразумение и затова ще имат представители в комитета за управление на проекта. Трябва да бъдат полагани усилия и за други форми на „включване на заинтересовани лица“;

- Екип за управление на проекта (ЕУП) трябва да бъде създаден с оглед оперативното управление на проекта. МОН изглежда като най-подходящата институция, където екипът да се помещава;
- Изборът на конкретни сектори, в които да се извършва дейност, и на съответните училища и фирми трябва да се извършва въз основа на критерии за подбор. В даден бранш ще има групи от по няколко партньора - съответно едно или две професионални училища, няколко компании и евентуално браншова организация;
- Фирмите-партньори и/или професионалните училища, ангажирани в проекта, може да имат нужда от финансова помощ, за да инвестират в оборудване и съоръжения за обучението, или от друг вид стимули. Тези стимули, обаче, трябва да имат пряка връзка с въвеждането на дуалната система на обучение.
- Трябва да се разработи ясна процедура, за да се определят секторите и партньорите, които да бъдат включени в проекта – фирмите, които искат да кандидатстват, трябва да поемат ангажимент да осигурят служители, които да бъдат обучени на основните умения, необходими за наставници, да зачислят тези наставници към учениците, да плащат на учениците, да си сътрудничат с професионалните училища и т.н.
- Поради причини, свързани с качеството, проектът започва с разработването и реализацията на ограничен брой професии.

2. Професионално образование в ЕС и България

Преобладаващи политически контекст и ситуация

Независимо от динамичните политически промени и продължаващата политическа криза през последните две години, изглежда, че всички големи политически партии и правителства подкрепят въвеждането на професионални/дуални елементи в образователната система на страната. ЕС оказва значителен натиск за тези реформи, тъй като дуалната система в професионалното образование и обучение се счита за важен елемент в стремежа към преодоляване на негативните тенденции след икономическата криза от 2008 г. и особено в ограничаването на младежката безработица. Не на последно място, все още средни по големина, но разрастващи се, ориентирани към пазара фирми и индустрии настояват държавата да извърши реформи в образователната система, за да може тя да отговаря по-добре на динамиката на производствените и търговските вериги и съвременното, базиращо се на иновации производство, които изпитват нужда от добре образована, способна и надеждна работна сила. Тази мотивация е особено силно изразена при българските дъщерни дружества на немски, швейцарски и австрийски компании, които отговарят за по-голямата част от чуждите инвестиции в страната (в сектора на машиностроенето) и имат опит или са запознати с дуалния подход на обучение в техните държави. Изцяло български фирми все още изразяват сравнително слабо желание за дуално обучение, въпреки че в някои определени индустрии, изискващи интензивна работа и умения (информационни технологии, текстил, машиностроене и дървообработване), се наблюдават обещаващи, но все още единични инициативи.

Въпреки очевидната политическа подкрепа и изявена нужда от въвеждането на принципите на дуалното обучение в българската система на професионално образование, не съществуват структурирани, последователни и съгласувани план или стратегия по този важен въпрос. Частични реформи, изразяващи се в изменения на Закона за професионалното образование и обучение, бяха извършени наскоро, в края на краткия мандат на българското 42-ро Народно събрание (юни 2013 г. – юли 2014

г.). Според тези изменения, допълнителни промени трябва да се изработят и наложат през 2015 г. Други промени, напр. измененията в Кодекса на труда, целящи улесняване процеса на наемане на работа на непълнолетни ученици (стажанти), не можаха да бъдат напълно осъществени поради силна опозиция от страна на синдикалните организации на работещите.

Текущи национални програми за подкрепа на професионалното образование

За периода 2008 – 2014 г. Министерството на образованието и науката финансира от собствения си бюджет Национална програма за модернизирание на системата на професионалното образование. Чрез финансиране от над 12 млн. лв. (6 млн. евро) тази програма подпомага подобряването на физическата среда (машини, тренировъчно оборудване и други свързани с работата съоръжения) на партньорствата между професионални училища и местния бизнес. През 2014 г. програмата ще помогне на 38 професионални училища да модернизират съоръженията си с бюджет от 3 млн. национално финансиране и поне 10% съфинансиране от страна на бизнес партньорите. Програмата е организирана въз основа на покана за кандидатстване, отворена за всички професионални училища в страната, които имат споразумение за партньорство с поне една бизнес организация, която наема работници от съответните професии и може да осигури практическо обучение на участващите в програмата ученици в рамките на производствените си съоръжения.

Нови европейски оперативни програми (ОП) за периода 2014 – 2020 г.

Особено внимание на въвеждането на принципите на дуалното обучение се обръща в проекта за ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“¹. Инвестиционен приоритет 4 от Приоритетна ос 2 цели подобряване на релевантността на системите на образование и обучение към пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и засилване качеството на системите за професионално образование и обучение, включително чрез механизми за очаквани умения, адаптиране на учебните планове и изготвяне и развиване на учебни системи, базирани на съответните професии, вкл. системи за дуално обучение и стажантски програми. Две от специфичните цели, отнасящи се до този приоритет, са пряко свързани със системата на професионално образование и обучение:

- ✓ Повишаване на атрактивността и подобряване на качеството на професионалното образование и обучение;
- ✓ Поощряване на връзките между професионалното образование и обучение, висшето образование, науката и бизнеса.

С оглед постигането на тези цели, Оперативната програма има бюджет от 50 млн. евро за „...подобряване на релевантността на системите на образование и обучение към пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и засилване качеството на системите за професионално образование и обучение, включително чрез механизми за очаквани умения, адаптиране на учебните планове и изготвяне и развиване на учебни системи, базирани на съответните професии, вкл. системи за дуално обучение и стажантски програми“.

Европейските и национални програми са важни елементи, в контекста на които швейцарският проект ще се опита да въведе принципите на дуалното обучение. Освен че могат да използват вече съществуващ опит и експертни знания с оглед избягване

¹При подписването на Споразумение за партньорство с ЕС в началото на август 2014 г., България ще има възможност да се възползва от повече от 10 млрд. евро за периода 2014-2020 г. Споразумението позволява 7.6 млрд. евро да бъдат разпределени като финансиране на Кохезионната политика. Според ЕК, инвестициите на ЕС ще спомогнат за справяне с безработицата и ще подобрят нивото на конкурентоспособността и икономическия растеж, като подкрепят иновациите, обученията и образованието в градовете и селските райони. Всички ОП, които съдържат инструменти и цели за периода, трябва да бъдат завършени и приети в началото на 2015 г. до края на 2014 г.

на евентуално двойно финансиране, тези програми се считат за важен идеен елемент, гарантиращ влизането в сила на планирани политически реформи.

В заключение, настоящият проект идва в момент, когато, независимо от динамичния политически контекст в България, са налице всички предпоставки за успешна инициатива, свързана с преноса на практически знания и изграждането на капацитет.

3. Цели

Визията на проекта включва устойчива българска система на професионално училищно образование, в която професионалното образование е тясно свързано с нуждите на бизнеса. Това е визия, в която професионалните училища генерират компетентна, информирана и висококвалифицирана работна сила, която може да отговори на належащите нужди на пазара. В тази визия на фирмите се гледа като на отговорни партньори на образователните институции; те са мотивирани да инвестират в работниците си и да си сътрудничат с държавата и местните власти. Системата на дуално професионално образование и обучение се счита за един от активните инструменти и начална точка за постигането на тази визия.

Основна цел на проекта е създаването на възпроизвеждащ се модел и изграждането на съответния капацитет за въвеждането на системата на дуално професионално образование и обучение в България.

С оглед постигането на тази основна цел са определени следните свързани специфични цели:

1. Въвеждане на нов подход при изработването на учебни планове и програми в системата на дуалното професионално образование и обучение. Както се посочва в доклада на предпроектното проучване, настоящата система за разработване на учебни планове се базира на низходящ подход. Съществуващите учебни планове са отдалечени от нуждите на бизнеса и изостават от модерните професионални стандарти. Първата специфична цел на проекта е да се въведе алтернативен модел, базиран на швейцарската практика, където учебните планове се разработват въз основа на непосредствен професионален опит във фирмите.
2. Практическо приложение на учебните планове в цял цикъл на обучение за няколко различни професии. Този брой ще нараства по време на реализацията на проекта паралелно с разширяването на обхвата на интервенцията към нови професии и нови училища всяка година. Процесът трябва да обхваща целия образователен цикъл, започвайки още с приема на учениците (или по-скоро с разпространяването на системата на дуалното професионално образование и обучение на отделни места), минавайки през образователна фаза, в която да преобладават общообразователни курсове, след това навлизайки в същинския процес на дуалното образование и обучение, провеждащ се в различни фирми и професионални училища, и завършвайки с държавен изпит за учениците, участващи в проекта, в съответствие с изискванията на Закона за професионалното образование и обучение. Процесът на преминаване през

пълнен цикъл на обучение се очаква да демонстрира модел на въвеждането на дуална система на професионално образование и обучение в България, която впоследствие да се променя и разраства като част от проекта или чрез други подходящи инструменти (национални, европейски, свързани с бизнеса и т.н.).

3. Изграждане на капацитет за разпространението на дуалната система за професионално образование и обучение в България. Има нужда от изграждане на български капацитет, което може да се постигне чрез обучения и при същинско въвеждане на дуалната система на професионално обучение и образование. Подходът при реализация на проекта включва постепенното намаляване на швейцарския експертен опит и постепенното увеличаване на отговорностите на българските експерти и проектни партньори. Очаква се това да подсигури критична маса и капацитет за устойчиво възпроизвеждане и увеличаване на натрупания опит по време на проекта и след неговия край. С оглед на новите ОП, които биха могли да се превърнат във важен източник на възпроизвеждането и разрастването на проекта, ще се осъществи тясно сътрудничество с управленските структури на тези инструменти, също както и целеви обучения на експерти, отговорен училищен персонал и бизнес структури.
4. Подкрепа на законодателни промени за въвеждането на дуалната система на професионално обучение и образование в България. Въпреки че в момента съществуват начални законови условия за стартирането на проекта, е необходимо да се подобри правната среда, за да може тя по-добре да отговаря на особеностите на дуалната система на професионално обучение и образование. Законови промени и допълнения ще са нужни не само в актовете на образователната система, но и в Кодекса на труда и други закони. Една особена второстепенна цел на проекта ще бъде приносът към процеса на допълване и модернизиране на „Националната стратегия за развитие на системата на професионално образование и обучение 2015-2020“, която е приета от Министерски съвет в края на 2014 г.
5. Разпространяване на положителен обществен имидж на проекта и на професионалното образование и обучение като цяло. Въпреки че съществува политическа воля за въвеждане на елементи от дуалната система на професионално образование и обучение, наблюденията показват, че професионалното образование в България принципно няма много добър имидж, а дуалната система на професионално образование и обучение не е добре разбрана в страната. Следователно има нужда от значителна инвестиция в публична кампания с цел подобряване на репутацията и имиджа на професионалното образование и обучение.

4. Стратегия за интервенция

Стратегията за интервенция се състои от:

- i) Кратък (5-6 месеца) мобилизационен компонент (начална фаза);

- ii) Фаза на реализация – разработване на учебни планове за професионално образование и обучение и съответното им практическото приложение. Предвижда се паралелен, постоянен обучителен компонент, за да се подsigури оперативен капацитет на проекта и участващите лица, неговото разрастване и разпространение по време на и след интервенциите. Паралелни компоненти на политически диалог² и изграждане на осведоменост ще бъдат провеждани на национално ниво, докато се обменя опит на място (връзки между училищата и бизнеса на местно ниво).
- iii) Фаза на ревизия и рационализация – към края на основната фаза се предвижда преглед или оценка на проекта. Този преглед ще хвърли от една страна, светлина върху важни аспекти (промени) на контекста, а от друга, ще обобщи натрупания опит. В заключение, тези дейности ще предложат конкретни стъпки за използване на ефекта и въздействието на проекта.

Освен това, по-долу са изброени ключови **стратегически съображения**, които очертават участието в проекта и неговата реализация:

Заявено търсене и създаване на работещ модел съобразен с критичната маса и географския фокус

Партньорствата между училища и фирми, с които се осъществява дуалната система на професионално образование и обучение са ключови елементи за продължителното въздействие на проекта. Проактивни, сериозни партньорства, основаващи се на търсене, които имат потенциал да поддържат (на местно ниво) критична маса от обучаващи се работници, ще получават подкрепа независимо дали се намират в „икономически добре развити“ райони.

Ясен фокус с широк обхват

Европейските и национални приоритети, свързани с професионалното образование и обучение, поставят сериозен акцент върху ученето през целия живот, придобиването на допълнителни професионални умения и продължителното обучение като директен подход към подобряването на пригодността към заетост. Следователно композицията и реализацията на проекта трябва ясно да се фокусират и да се ограничат в рамките на дуалната система на професионално образование и обучение във формалното професионално образование.

Осъвременяване на политиките и реформиране на законодателството въз основа на конкретни, приложени на местно ниво опит или практики

Много често се случва законодателните и политически реформи да бъдат инициирани от върха, с малко (като време) и недостатъчни консултации с ключовите заинтересовани лица. Независимо от възможното политическо влияние, през цялото време на реализацията на проекта ще бъде широко прилаган възходящ подход в осъвременяване на политиките и реформиране на законодателството на базата на натрупания опит.

4.1. Начална фаза

РЕЗУЛТАТ 1: МОБИЛИЗИРАНИ ПРОЕКТНИ ПАРТНЬОРИ И КЛЮЧОВИ ПРОЕКТНИ УЧАСТНИЦИ

²Подхода на „Швейцарския форум“ ще бъде прилаган в изясняването на участието на заинтересованите лица.

Проектът започва с мобилизирането на ключови институционални, образователни и бизнес партньори, също както и на ученици и родители, и с изграждането на (официални) оперативни управленски структури. По време на началната фаза трябва да бъдат извършени следните дейности:

1. Договаряне и подписване на Споразумение за тематичен фонд с българските власти (МОН, МТСП, МИ, НКЗ³);
2. Назначаване на Екип за управление на проекта (ЕУП) и наемане на персонал за него - екипът се състои от трима служители на пълен работен ден (ръководител на проекта и двама експерти) с допълващ се експертен опит.

Както бе направено при реализираната от ШБПС „Програма за включване на ромите”, членовете на ЕУП ще бъдат избрани и назначени от ШОС в България. Условието за наемане на работа и процеса по набиране на кадрите ще бъдат съгласувани с МОН. ЕУП ще се помещава в сградата на МОН. Една от първите задачи на ЕУП ще бъде запознаването с преобладаващия контекст на проекта, включително продължаващи национални и европейски инструменти, с цел последващо развиване или адаптиране на логическата рамка на проекта, оперативното (годишно) планиране и бюджета. Оперативни документи като правила за отчет и счетоводство, системи за мониторинг и контрол и др., които се изискват за управлението на швейцарския и българския принос към проекта, ще бъдат допълнително разработени от ЕУП по време на началния етап.

3. Създаване на наблюдаващи, подкрепящи и консултативни органи на проекта (Подробностите са описани в частта за Програмна организация);
4. Създаване на Направляващ комитет (Подробностите са описани в частта за Програмна организация);
5. Набиране на швейцарски и български експерти.
 - a. Ще бъдат ангажирани експерти от Швейцарския федерален институт за професионално образование и обучение, контракувани от ШАРС в Берн с цел споделяне на ключови знания и умения, свързани с дуалната система на професионално образование чрез обучение и подготовка на български експерти.
 - b. Няколко (до 10) български експерти по дуално обучение в областите на развитието и образованието ще бъдат избрани от ШОС. Те ще бъдат обучени от швейцарските експерти и заедно с тях ще представляват ключов екип по изпълнението на проекта. Устойчивостта на този екип ще осигури разрастването на дуалната система на професионално обучение в България след проекта.
6. Определяне на професиите, които ще бъдат въведени/преподавани в професионални училища и компании, прилагайки дуалната система на професионално образование и обучение.

³Списъкът с българските институции, които трябва да подпишат споразумението, ще бъде изяснен по време на преговорите за Споразумението за тематичен фонд.

ЕУП и в следствие Направляващият комитет ще определят професиите на базата на предпроектното проучване и предложени критерии (първоначален списък с критериите се съдържа в Приложение 1). Първоначално ще бъдат определени две професии, за да започне процесът по изпълнение на проекта през учебната 2015/16 г. През всяка следваща година от 2016 г. до 2019 г. ще бъдат разработвани и добавяни още поне две нови професии.

7. Номиниране на изпълняващи партньори, напр. съответните партньорства между компании, професионални училища и браншови организации, свързани с професиите, участващи в проекта. Всяка група от партньори може да се състои от:

- Едно или две професионални училища, където даден ученик се записва, за да изучава избрана професия;
- Няколко (2 - 10) компании, работещи в тази професионална област и наемащи такива специалисти;
- Една браншова организация или клъстер, представляващи бизнеси, които се занимават локално/регионално с тази професия;

Номинирането на бенефициентите от проекта ще се базира на изразен интерес, също както и на демонстрирани проактивностно отношение, отдадено, базиращо се на търсене сътрудничество с потенциал да поддържа (локално) критична маса от обучаващи се работници. Покана за представяне на предложение ще бъде адресирана до от 3 до 5 професионални училища. След консултация с Направляващия комитет на проекта и в частност МОН, Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество (SDC) ще вземе окончателно решение за предоставяне на финансиране по проекта (Първоначален вариант на критериите за номиниране на потенциални партньори се намира в Приложение 1).

8. Определяне на териториалния обхват на проекта. Териториалният обхват на проекта зависи от местоположението на съответните партньорства. В идеалния случай, той ще покрива определени области в България, като сближава компаниите и професионалните училища, ангажирани по всяка от избраните професии. Все пак, една професия може да бъде приложена в два района, ако има сериозни партньорства между бизнеси и професионални училища от повече от един район.

9. Провеждане на основно социологическо проучване на отношението и очакванията към дуалната система на професионално образование и обучение в страната.

Това представително социологическо проучване, провеждано в началото и края на проекта, има за цел, освен всичко останало, да: i) опише очакванията от дуалната система на професионално образование и обучение на основните заинтересовани лица в страната и преобладаващото обществено отношение (като се фокусира върху родителите, но също така и върху учениците); ii) определи тенденции в мненията на заинтересованите лица за дуалната система на професионално образование и обучение, които се дължат на интервенциите и промените в политиките, част от проекта. Проучването ще бъде проведено от научно

партньорство между българския Институт по социология и Института по социология към университета в Базел, които са ангажирани с проект по швейцарско-българската програма за сътрудничество относно **„Социални неравенства и регионални различия в прехода от училище към работа в България.“**

4.2. Обучения

Обучаващият компонент обхваща дейности, свързани с изграждане на умения при следните експерти:

1. **Експерти по дуално образование** с познания и умения предимно в сферата на учебните планове и програми, но също така и в областта на педагогиката, дидактиката и професионалните области (10 души). Качеството на експертните умения и придобитите знания ще бъдат ключови при избора на обучаеми и дизайна на (продължителната) обучаващата програма.
2. **Главни учители** (поне 10 души), които да придобият знания в областта на педагогиката и дидактиката.
3. **Главни наставници** (поне 10 души), предимно от сферата на бизнеса/производството, които да бъдат обучени в областта на пренасяне на бизнес/професии/технология в реални работни условия.

Дейностите по обучението ще се извършват през цялото време на реализация на проекта, като процесът ще започне с по-голямо участие на швейцарските експерти и чрез процеса на „обучение на обучаващи“ ще се прехвърлят постепенно повече отговорности към българските участници. От тази група експерти се очаква да формира „център на компетенции“ по дуалната система на професионално образование и обучение при ключови заинтересовани лица, а именно МОН, професионални училища и бизнес организации.

Изграденият капацитет ще бъде концентриран предимно в МОН (съответните дирекции) и НАПОО, но също така и у независими експерти, които ще имат възможност да разпространяват опита си извън държавните структури, вкл. при смяна на правителството. Освен това, в съответните училища и компании ще бъде изграден местен капацитет сред преподавателите и фирмените наставници.

Следните обучителни дейности ще бъдат извършвани по време на реализацията на проекта:

РЕЗУЛТАТ 2: ИЗГРАЖДАНЕ НА КАПАЦИТЕТ С ЦЕЛ РЕАЛИЗАЦИЯ И РАЗШИРЯВАНЕ НА ПРОЕКТА

1. Обучение на експерти по дуално образование. Обучението ще се проведе от швейцарските експерти с цел изграждане на капацитет сред българските експерти по отношение на:
 - a. Познания за швейцарската дуалната система на професионално образование и обучение

- b. Знания и умения за справяне с изготвянето на учебни планове и програми за дуално образование, прилагайки швейцарската дуалната система на професионално образование и обучение
- c. Знания и умения за обучаване на учители в училищата и наставници в компаниите.

Обучаващите се ще представляват група от български независими и правителствени експерти. Този подход ще има за цел да изгради капацитет сред държавните кадри и сред независимите консултанти, които могат да бъдат ангажирани за изпълнението на проекта и в последствие за неговото разпространение. Първоначално обучавана от швейцарските експерти, групата български експерти би трябвало след време да е в състояние да се справя с разработването на учебни програми и провеждането на обучения на учители и наставници в училищата.

2. Обучение на главни учители и главни наставници.

Обученията първоначално ще се провеждат от швейцарски експерти с (постепенно нарастващо) участие от страна на обучените български експерти. Регулярно провеждащите се от българските експерти обучения ще бъдат направлявани и подсигурирани от швейцарските им колеги само в началото на обучителния процес.

Целите и резултатите от обученията ще бъдат:

- a. Обучените учители ще могат да преподават в системата на дуалното обучение съгласно съответната учебна програма и професия;
 - b. Обучените наставници ще могат да работят като ръководители на стажантите във фирмата и да им предоставят необходимите професионални знания и умения;
 - c. Учителите и наставниците имат познания и умения, свързани с основните принципни на швейцарския педагогически подход.
3. Учебни и образователни материали. Необходимо е разработването на учебни материали с цел прилагането им по време на реализацията на проекта и по-късно при фазата на разпространение на резултатите.
4. Обучителни посещения в Швейцария.

Избрани групи от български обучаващи се ще посещават Швейцария, за да придобият знания за швейцарската система за дуално образование и обучение.

4.3. Разработване на учебни планове и програми за професионално образование и обучение

Целевата учебна програма на професионалното образование и обучение обхваща образователни и обучителни компоненти за професионалните училища и обучителен компонент за фирмите. Тя прилага възходящ подход, извличайки умения и знания директно от практическия професионален опит в компаниите, като в същото време се съчетава с държавните образователни изисквания (ДОИ).

РЕЗУЛТАТ 3: МОДЕЛ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБЕН ПЛАН И ПРОГРАМА ЗА ДУАЛНА СИСТЕМА НА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Процесът на разработване на учебни планове и съответни програми за избраните професионални училища се състои от следните етапи:

1. Набиране на „ситуации“ чрез семинари с работници от избраните компании, провеждани от швейцарски експерти, а след време – от българските им колеги.
 1. За всяка от избраните професии ще бъдат проведени 3 семинара: Семинар 1: набиране на професионалните ситуации; Семинар 2: групиране на ситуацияите; Семинар 3: външни/вътрешни фактори, бъдещи предизвикателства
 2. Доразвиване на квалификационния профил на избраните професии
2. Разработване на учебни планове за избраните професии от швейцарските и българските експерти, работещи в тясно сътрудничество с фирмите и професионалните училища (образователни цели)
3. Разработване на учебни програми за избраните професии от швейцарските и българските експерти, работещи в тясно сътрудничество с фирмите и професионалните училища
4. Одобрение на учебните планове, програми и ДООИ от страна на МОН
5. Доразвиване/подобряване и изготвяне на наръчници (в електронен и хартиен формат), учебници и учебни материали.

Общият подход на реализация на програмата включва преминаването на пълен цикъл на обучение от страна на учениците. По време на първата фаза (9^{-ти} клас), те се фокусират върху общото образование, докато при втората (10^{-ти} – 12^{-ти} клас) се обръща нарастващо внимание на стажове във фирмите.

Учебните планове и програми ще бъдат разработени за целия 4-годишен образователен етап, като ще обхващат:

- общообразователните предмети⁴
- професионални предмети
- практическите обучения и стажове (отделно за училищата и фирмите)

Отначало процесът на разработване на учебните планове ще се ръководи от швейцарски експерти, като участието на българските им колеги, обучени по време на обучителния компонент, ще нараства постепенно. По-късно учебните планове и програми ще се изготвят от българските експерти под инструктажа на швейцарските им колеги.

Теоретичните компоненти на учебния план, свързани с професионалните предмети, ще се базират на новия учебен план, по този начин предоставяйки всички необходими за професията компетенции, вкл. знания, умения и начин на поведение. Компонентите на учебните планове/програми, свързани с общообразователни предмети, ще се базират на настоящите учебни планове и програми с променено разпределение на часовете, така че последните две години от обучението да се заемат предимно от практическо обучение. Теоретичните професионални предмети и общообразователните предмети ще се разработват в тясно сътрудничество с участващите в проекта експерти от МОН и училища. ШФИПОО ще бъде водещият орган при определяне на целите и компетенциите.

Всички учебни планове и програми ще преминат през официалния процес на одобрение, подкрепяни от швейцарските експерти. В зависимост от съществуващите учебници и учебни материали в България и Швейцария, някои от тях ще бъдат подобрени, възпроизведени и публикувани в електронен формат в интернет, във връзка с избраните професии.

4.4. Количествен обхват на процеса на реализация

Количествените индикатори на целия проект ще бъдат както следва: Процесът ще бъде приложен за поне 10 професии. Съответно ще се разработят 10 учебни плана за професионални училища, 10 учебни програми за професионални училища и 10 обучителни програми за стажове във фирмите.

Започвайки от 2015 г., всяка година процесът ще включва 2 нови професии, до 3 училища, една паралелка от до 20 ученици за едно училище, до 10 фирми за едно училище (най-много 5 ученици на наставник в дадена фирма). Тези цели, обаче, зависят от наличността на способни и сериозни партньори, желаещи да участват в проекта. Това се счита за рисков фактор, придружаван от смекчаващи риска мерки, изброени в съответната част по-долу. През всяка следваща година ще се развиват и реализират още две нови професии с все по-малка подкрепа от страна на ШФИПОО и нарастващо участие на българските експерти (вж. таблицата по-долу).

⁴ШФИПОО ще предоставя само консултации в областта на образователните предмети.

Година	Професии	Училища	Паралелки/професии	ученици
2015	2	3	2	240
2016	2	3	2	240
2017	2	3	2	240
2018	2	3	2	240
2019	2	3	2	240
Общо	10	15		1200

В количествено отношение обучителните дейности ще имат следните резултати

- Не по-малко от 30 обучени обучаващи от споменатите по-горе 3 групи (вж. Резултат 2 по-горе). Това означава средно по трима обучаващи на професия, един от които е независим от държавната администрация.
- Обучени учители в 15 училища: 100 до 120
- Обучени наставници в поне 15 фирми: 240 до 300.

Ако вече напълно разработени и реализирани професии трябва да бъдат представени в допълнителни училища с цел разширяване на обхвата, това няма да се финансира от проекта. Българските власти могат да разпространяват резултатите от проекта, доколкото считат за необходимо, с цел осигуряване на евентуално финансиране по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“.

През първата година на реализация на проекта, заедно с часовете на 9^{-ти} клас, при предложение от страна на ЕУП и МОН, Направляващият комитет може да реши още една паралелка от по-горен от 9^{-ти} клас да бъде обучавана на дадена професия чрез въвеждане на елементи от дуалното обучение. Учебните планове и програми за тази паралелка ще бъдат доразработени от МОН и съгласувани с ШФИПОО.

РЕЗУЛТАТ 4: МОДЕЛ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ПРОЦЕСА НА ДУАЛНО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ

Конкретните стъпки на въвеждане са както следва:

1. Промотиране на проекта за определена професия и училище (1 или повече паралелки за училище, не повече от 20 стажанти на клас) в избраните селища чрез местните медии и отворени срещи с училищните настоятелства, родители, бизнес и ученици. Дейностите по промотиране в определените селища ще се извършват заедно със съответните училища/фирми.
2. Приемане на ученици, които ще преминат през пълен 4-годишен цикъл на обучение в избраните професионални училища
3. Основните етапи на образователния цикъл ще бъдат както следва:

- a. През първата година (9^{-ти} клас) учениците имат само общообразователни предмети и теоретични професионални предмети. Освен това, те се запознават с компанията като наблюдават производствения процес.
 - b. През последните три години (от 10^{-ти} до 12^{-ти} клас) учениците работят все по-интензивно в дадена фирма под наблюдението на инструктори и не се обучават толкова интензивно в самото професионално училище (вж. фиг. 2).
4. В края на образователния си курс учениците полагат държавни изпити в съответствие с изискванията на Закона за народната просвета и Закона за професионалното образование и обучение.

	клас				
	9-ти	10-ти	11-ти	12-ти	
Дни на седмица →	4.0	3.0	1.0	1.0	
		1.0	3.0	3.0	
	1.0	1.0	1.0	1.0	
Общобраз. предмети	4.0	3.0	1.0	1.0	45.0%
Обучение в компания	0.0	1.0	3.0	3.0	35.0%
Теория по професия	1.0	1.0	1.0	1.0	20.0%

Фиг. 2: Разпределение на времето за 4-годишен цикъл на обучение

Графикът за 10^{-ти} клас се основава на допускането, че съответното законодателство или позволява изпълнението му, или ще бъде изменено по начин, който да позволява изпълнението му.

Основните ангажименти на партньорите по време на процеса на въвеждане са както следва:

- От 10^{-ти} до 12^{-ти} клас учениците работят във фирмите на базата на трудови договори за обучителния период на професионалното образование и обучение. Примерен договор ще бъде изработен и предоставен от държавните институции-партньори на проекта, в частност МОН и МТСП. Договорът предвижда заплащане за учениците, съответстващо на минималната работна заплата в съответния сектор⁵ и зависещо от времето, прекарано на работа. Заплащането ще нараства в течение на работния период (10^{-ти}, 11^{-ти} и 12^{-ти} клас) в зависимост от нарастващите компетенции.

⁵Обикновено заплащането на стажантите е по-ниско от това на редовни, сертифицирани работници

- Ангажиментите на фирмите-партньори към проектите включват:
 - Осигуряване на заплащане за учениците (на по-късен етап, тъй като в началото заплащането може да се поема от МОН);
 - Назначаване на наставник (ментор). Определени условия за наемане на работа на наставниците ще бъдат определени от експертния екип;
 - Осигуряване участието на опитни работници в разработването на учебния план;
 - Осигуряване участието на наставници в обучителния процес;
 - Даване възможност на назначените наставници да присъстват на необходимите обучения, свързани със съдържанието на дуалното професионално образование и обучение;
 - Предоставяне на достатъчно възможности на обучение вътре в компанията и независима работа на стажантите, за да могат те да постигнат целите на учебната програма;
 - Осигуряване на безопасна и благоприятна за здравето работна среда за провеждане на стажовете. Подробни критерии за работната среда ще бъдат изложени в договорите на учениците;
 - Осигуряване на добра комуникация и съвместна работа със съответното училище;
 - Приемане на отговорност за провеждането на практическия изпит (предоставяне на експертиза, работно място и организация).
- Ангажиментите на професионалните училища към проектите включват:
 - Осигуряване участието на опитен екип от учители по професионални предмети в разработването на учебната програма;
 - Осигуряване участието на опитни учители по професионални предмети в обучителния процес;
 - Даване на възможност на учителите по професионални предмети да посещават необходимите обучения, свързани със съдържанието на дуалното професионално образование и обучение;
 - Осигуряване на добра комуникация и съвместна работа с фирмите-партньори;
 - Осигуряване участието на настоятели⁶ и родители;

⁶Училищното настоятелство е структура, институционализирана от Закона за народната просвета, която осигурява по-дейно участие от страна на родителите и останалите заинтересовани лица (фирми, в случая на професионалните училища). Настоятелствата са регистрирани като НПО и помагат на директора на училището в дейности, свързани с набиране на средства и разпространяване на информация.

- Предоставяне на сътрудничество в провеждането на теоретичното професионално оценяване;
- Превеждане на заплащането на стажантите, първоначално осигурявано от проекта.
- Браншовите организации ще се включват в проекта чрез предоставяне на информация за експерти, образователни и обучителни материали и извършване на други координационни дейности. От тях се очаква преди всичко да гарантират комуникацията между участващите фирми.
- Ангажиментите на МОН към реализацията на проекта включват:
 - Предоставяне на правна помощ и консултации по време на подготовката и реализацията на проекта;
 - Проследяване на образователния и обучителен процес;
 - Осигуряване на подкрепа за процеса на приемане на ученици и държавните изпити (по теория и практика);
 - Промотиране на професионалното образование и обучение като цяло и по-специфично на проекта и неговата реализация.

Партньорствата, водени от професионални училища, ще имат право на малка финансова подкрепа като част от помощта, за да подобрят материалния си капацитет с цел въвеждане на дуалната система на професионално образование и обучение. Тази финансова подкрепа ще бъде описана в стандартни молби за кандидатстване, подадени към ЕУП и одобрени от ШАРС. (вж. също частта за уреждане на финансирането).

МОН, МТСП и МИ ще носят отговорност за проверките за евентуално двойно финансиране от други национални, европейски или други източници. НКЗ има право да ги подпомага в тази дейност.

4.5. Включване, обществена кампания и законови промени

Обществената кампания и рекламните дейности ще се определят от Националната консултативна група за професионално образование и обучение (НКГ), която се състои от поне един представител на оперативно и експертно ниво от следните институции:

- Министерство на образованието и науката (МОН)
- Национална агенция за професионално образование и обучение (НАПОО)
- Министерство на икономиката (МИ)
- Министерство на труда и социалната политика (МТСП)
- Президентството
- Браншови и работодателски организации

- Директори/учители в участващи в проекта професионални училища
- Мениджъри/наставници на участващи в проекта фирми
- Работнически организации
- Други чуждестранни агенции за развитие, които подкрепят въвеждането на дуална система на професионално обучение и образование в България.

Работата по обществената кампания на Работната група, занимаваща се с нея, ще бъде подкрепяна от ЕУП в качеството му на секретариат и от швейцарските консултанти (ШФИПОО), които ще участват в неговите дейности с конкретна цел или чрез дистанционни консултации.

РЕЗУЛТАТ 5: ПРОМЕНЕНА ЗАКОНОВА СРЕДА И ПОЛОЖИТЕЛЕН ОБЩЕСТВЕН ИМИДЖ ЗА ДУАЛНАТА СИСТЕМА НА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Минималното ниво на обществена кампания в НКГ ще обхваща следните дейности:

- Представяне на препоръки на Направляващия комитет за подобряване изпълнението на проекта, базирани на мотивирани доклади и доклади на ЕУП;
- Координиране и застъпване за необходимата институционална помощ за проекта хоризонтално, през всички съответни или ангажирани държавни органи или външни институции;
- Инициране на промени в съществуващи закони или изработване на нови такива, свързани с въвеждането на дуалната система на професионално образование и обучение в България въз основа на опита, извлечен от проекта;
- Разпространяване на положителните резултати от проекта и сътрудничество с цел преодоляване на слабостите му (конференции, медийни събития и др.);
- Мобилизацията на ресурси от външни източници, напр. правителството, корпоративни и европейски финансови механизми.
- Свързване на проектния опит с други донорски програми в България в областта на дуалната система на професионално образование и обучение.
- Промотиране на въвеждането на дуалната система на професионално образование и обучение чрез вътрешни комуникационни инструменти на институциите от НКГ.

Максималните цели на НКГ ще включват нейното развитие до Национална работна група (или борд) или до координационно звено от лица, заинтересовани от въвеждането на дуалната система на професионално образование и обучение в България. В зависимост от ангажимента на българското правителство, този по-амбициозен сценарий би могъл да доведе до признаването на НКГ за национална консултативна или работна група по въвеждането на дуалната система на професионално образование и обучение.

Паралелно с изграждането на НКГ ще се проведе Форум за разработване на препоръки за промени и допълнения към Националната стратегия за развитие на системата на система на професионално образование и обучение 2015-2020, приета от Министерски съвет през 2014 г. Форумът ще бъде организиран на принципа на участието, предоставяйки платформа за дискусии за постигане на консенсус по ключови елементи от реформата в системата система на професионално образование и обучение в България. Форумът ще играе ролята на разширен обществен консултативен механизъм на НКГ, събирайки на едно място:

1. Представители на държавата на политическо и стратегическо ниво (МОН, МТСП, МИ, НКЗ, парламентарни комисии).
2. Представители на държавата на оперативно ниво (ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, НАПОО, Агенцията по заетостта, ИАНМСП).
3. Представители на участващи и неучастващи в проекта професионални училища.
4. Учителски професионални съюзи.
5. Представители на бизнеса, работодателските организации и браншови асоциации.
6. Представители на учениците и родителите, вкл. НПО-та и училищни бордове.
7. Чуждестранни агенции за развитие, вкл. българо-швейцарската, българо-германската и българо-австрийската търговски камари, които подкрепят въвеждането на дуалната система на професионално образование и обучение в България.
8. Медии и други заинтересовани лица.

Следвайки методологията на форума, разработена преди време в България от ШАРС, заинтересованите лица ще бъдат разпределени на работни маси, заедно с ключовите участници, изброени по-горе. Всяка работна маса ще се състои от около 10 представители. Форумът ще се проведе в 6 форумни сесии, посветени на компоненти от стратегията за реформи в професионалното образование и обучение, напр.:

1. Анализ на ситуацията
2. Цели и приоритети
3. План за действие/основни дейности (2 форумни сесии)
4. Институционализация и бюджетна рамка
5. Индикатори за резултати и мониторинг.

Дискусиите (сесиите) по време на форума ще бъдат ръководени от опитен модератор, подкрепян от секретариат, който ще организира техническия аспект на събитието, ще ангажира модератори, кани участници и заедно с ЕУП ще отговаря за публичността на форума. Българо-швейцарската търговска камара (БШТК) ще играе ролята на такъв секретариат и ще изпълнява тези услуги по поръчка на ШОС/ИАНМСП на базата на

взаимно одобрени условия. БШТК и капацитетът ѝ за провеждане на швейцарски форум са представени в Приложение 2. Всяка форумна сесия трябва да води до определени резултати, които ще бъдат в последствие развивани от консултанти под формата на съответни текстове/части на Стратегията. Изпълняващите роли на подсигуриращи проекта ще подкрепят провеждането на форума и допълването на Стратегията.

Крайният резултат на форума трябва да се изразява в Препоръка за реформи в системата на система на професионално образование и обучение в България, която ще бъде предоставена на МОН и Народното събрание за одобрение чрез приемане на поправки в съществуващи стратегии и правни документи, регулиращи системата на система на професионално образование и обучение или съответно чрез въвеждането на нови нормативни актове. Работата на форума ще бъде в тясна връзка с работата на НКГ. За разлика от НКГ, която ще работи на техническо и експертно ниво, форумът ще допринесе с идеи на гражданско равнище и препоръки за политики. Форумът ще се провежда през 2015-2016 г. ЕУП ще извършва операциона координация на НКГ, форумния процес, цялостната обществена кампания и рекламните дейности.

През лятото на 2014 г. по инициатива на МОН и един от популярните национални ежедневници бяха организирани седмични публикации на информация и материали, представящи дуалното образование и ползите от него. Такива бъдещи инициативи биха могли да спомогнат обществото да има по-добър поглед и осведоменост за проекта.

Освен това, ЕУП ще провежда промоционални дейности, насочени към подобряване имиджа на дуалното и професионалното образование в България като цяло. Тези дейности ще включват:

- Рекламни дейности на национално ниво чрез електронни и интернет медии;
- Организиране на събития с ключови национални заинтересовани лица, напр. работодателски организации, профсъюзи и др.;
- Рекламирање на проекта на местно ниво, включително чрез набиране на ученици за пилотните паралелки от проекта и по време на изпитите.

5. Организация на проекта

Проектът се реализира от Швейцарския офис за сътрудничество (ШОС) съвместно с Министерството на образованието и науката (МОН). Структурата на управлението ще бъде подобна на Фонда за включване на ромите към Българо-швейцарската програма за сътрудничество и ще следва съответните механизми на ръководене, изложени в рамковото споразумение на БШПС. Организационното устройство ще обхваща 4 равнища на управление и интервенции под общите указания на Направляващия комитет. Въпреки че подробното разпределяне на задълженията сред предвидените проектни структури ще бъде уточнено и съгласувано с българската страна като част от Споразумението за тематичен фонд (СТФ), някои от основните аспекти са изброени по-долу:

1. Направляващ комитет ще отговаря за общото ръководене, надзор и внедряване на проектните дейности в държавните институции и националните политики;
2. Екип за управление на проекта (ЕУП) ще отговаря за оперативното ръководство и информационните събития, като ще се помещава в МОН;
3. Изпълнителна група консултанти, състояща се от швейцарски (ШФИПОО) и български експерти, които ще отговарят за ръководенето и управлението на процеса по разработване на учебните програми, ще провеждат обучения и ще подготвят учебни и образователни материали;
4. За всяка номинирана група партньори (училища и фирми) ще бъде съставяна Оперативна партньорска група (ОПГ). Тя ще се занимава с нуждата от по-добро сътрудничество между училищата и фирмите и ще организира срещи между представители на професионалните училища, фирмите, училищните настоятелства и представители на родителите на учениците. ОПГ ще изпълнява ролята на комисия за управление и консултации и ще координира обратната връзка от изпълнението на проекта на местно ниво. ОПГ ще предоставя на изпълняващите партньори препоръки за подобряване на процеса и може да участва в прегледа на учебните помагала.

Правомощията и компетенциите на всеки от изброените по-горе органи ще бъдат разработени и одобрени от ШОС и МОН по време на началния етап на проекта.

5.1. Направляващ комитет

Направляващият комитет ще предоставя насоки относно стратегически въпроси с оглед постигане целите на проекта и що се отнася до етика, съгласуване с приложимото право и регулаторни политики, безопасност на околната среда, работни и здравни политики, финансови практики, оповестяване и отчитане. Направляващият комитет ще отговаря за надзора на управлението и осигуряването на системи за управление на риска. Той ще бъде създаден от ШАРС, в сътрудничество с НКЗ, съответните министерства и ЕУП. Комитетът може да включва представители на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалните грижи, Министерството на икономиката, Националната агенция за професионално образование и обучение, НКЗ и ШАРС. Комитетът ще провежда заседания поне два пъти годишно, а представители на администрацията на президента на Република България, работодателски и синдикални организации могат да участват в заседанията му като наблюдатели.

Председателството на Направляващия комитет ще се осъществява от ШАРС. Секретариатът на Комитета ще се осигурява от ЕУП.

Фигура 3: Органограма

5.2. Екип за управление на проекта (ЕУП)

С оглед координацията и изпълнението на оперативни дейности, също както и за управление на обществената кампания и информационните дейности ще бъде създаден Екип за управление на проекта (ЕУП). По принцип, ЕУП ще поеме задълженията на „швейцарско междинно звено“, както е описано в Рамковото споразумение на БШПС и ще се помещава в МОН. ЕУП ще има сключен договор с ШОС и ще се отчита пред ШОС и МОН. Що се отнася до аспекти, касаещи системата на професионално образование и обучение, ЕУП ще бъде подкрепян от подкрепящия екип (вж. Контрол и механизми за подкрепа).

Прилагането на подход, включващ ЕУП, в оперативното управление, е оправдан с оглед иновативната природа на интервенциите и ограничения управленски и експертен капацитет на ШОС и българското правителство за въвеждане на дуалната система на професионално образование и обучение. Прилаганият подход, включващ ЕУП, комбинира предимствата на интервенциите „вътре“ в системата, което позволява устойчива обществена кампания и политически интервенции, с „външно“ управление на проекта, което позволява повече гъвкавост относно координацията на различни експерти, вкл. такива от България и Швейцария, и поддържане на проектното управление в динамичния политически контекст в България. По принцип, ЕУП ще играе координационна и управленска роля в проекта, но няма да замества компетентните звена от МОН по отношение изпълнението на техните задачи, които включват одобрението на учебни програми и планове и реформиране на системата на система на професионално образование и обучение като цяло.

Някои от конкретните свързани с проекта задачи на ЕУП са както следва:

- Изготвяне на документи, свързани с планирането, правомощията и компетенциите на българските консултанти и външни изпълняващи организации, които сключват договор с ШАРС или МОН;
- Осигуряване на техническа подкрепа за реализацията на проекта чрез организиране на обучения, семинари и други свързани с изпълнението на проекта дейности;
- Организиране на кандидатурите на професионалните училища, извършване на плащания, наблюдение и контрол на изпълнението на техните дейности;
- Изпълняване ролята на секретариат на Направляващия комитет и организиране на други дейности, свързани със създаване на контакти;
- Разработване на комуникационна стратегия за проекта и провеждане на дейности, свързани с публичността и рекламата на всички проектни интервенции. Тези дейности ще се изпълняват предимно чрез наемане на външни консултанти и агенции за връзки с обществеността;
- ЕУП ще отговаря за водене на проектното счетоводство, включително за събирането и организацията на първични счетоводни документи за всички проектни разходи, поемани от ШОС или дарителската сметка на МОН. Това ще включва и координация на съвместното финансиране от българска страна и изготвянето на консолидирани междинни и финансови отчети.

ЕУП ще се състои от един национален ръководител на екип, двама национални експерти и един счетоводител (предоставен от МОН). Ръководителят на екипа ще бъде нает от ШОС. Ключовите компетенции на ръководителя на ЕУП ще са в сферата на общото управление и управлението на проекти, докато другите двама експерти ще са специалисти в сферата на образованието/професионалното образование и обучение (първи експерт) и бизнес администрация/фирмено управление (втори експерт). Опит в областта на реализация на проекти, включващ обучения и обучения на обучаващи ще се счита за предимство.

Членовете на ЕУП ще бъдат наети от ШОС (към Швейцарското посолство в България) на трудов договор съгласно българското законодателство и приложимите вътрешни правила. В качеството си на домакин на ЕУП, МОН ще има и следните задължения:

- Предоставяне на помещения и офис поддръжка на ЕУП (1-2 стаи, интернет и телефон, достъп до административен и счетоводен персонал, ползване на заседателни зали); това включва и откриване на банкова сметка за проекта с цел превеждане и извършване на банкови операции с по-голямата част от швейцарската финансова помощ и националното съфинансиране;
- Консултиране и предоставяне на гаранция относно изпълнението на програмата съгласно националните стратегии и други свързани инициативи;
- Улесняване чрез Направляващия комитет и НКГ на хоризонталната интеграция на програмата със съответните министри и други национални и регионални свързани институции.

Вземайки предвид предстоящото оттегляне от България на ШАРС в края на 2016 г., ролята и задачите на ЕУП към края на 2017 г. ще бъдат постепенно намалени, а ключовите компетенции ще се прехвърлят към МОН и други участващи институции.

5.3. Швейцарски и български консултанти

ШАРС ще се договори с ШФИПОО в Берн с цел ШФИПОО да играе ролята на ключова институция в проекта като предоставя:

- Ключови обучители на обучаващи;
- Ключови експерти в областта на разработването на учебни планове/програми;
- Помощ и консултации при редактирането на учебни материали и учебници
- Сключване на договори с експерти за други проектни дейности и тяхното предоставяне, където е необходимо.

ШФИПОО ще получава заплащане от ШАРС и ще се отчита пред нея. ШФИПОО ще предостави до петима експерти на проекта. Двама от швейцарските експерти ще ръководят Екипа, управляващ механизмите за подкрепа.

Ще бъдат наети до 10 български експерти, като основните им задачи ще включват:

- Преминаване на обучение, предоставено от швейцарските експерти;
- Обучение на учители и инструктори във фирмите;
- Изпълняване ролята на модератори в процеса по разработване на учебните планове/програми;
- Участие в редактирането и допълването на учебни материали и учебници;
- Регулиране на взаимоотношенията между училищата и фирмите чрез ръководене на Оперативните партньорски групи по проекта (ОПГ);
- Предоставяне на консултации на МОН относно допълване и осъвременяване на дуалната система на професионално образование и обучение.

Българските експерти ще получават заплащане от проекта и ще се отчитат пред ЕУП и ШОС/МОН. Един от българските експерти ще бъде член на Екипа, управляващ механизмите за подкрепа.

5.4. Оперативна партньорска група

Оперативната партньорска група (ОПГ) ще се състои от представители на професионалните училища, (вкл. училищните настоятелства), фирмите и представители на родителите на учениците. ОПГ ще отговаря за координацията на дейностите на местно проектно ниво, включително:

- Набиране на участници в семинарите;
- Подготовка на молби за финансова помощ;

- Проверка на изпълнението на подкрепяните микропроекти, свързани с професионалните училища на местно ниво;
- Координиране на приноса и дейностите между партньорите на местно ниво, напр. училища, фирми, местни власти, ученици, техните родители и др.;
- Разпространение на проекта на местно ниво;
- Принос към и преглед на учебници и учебни материали;
- Провеждане на други логистични операционни дейности на местно ниво.

ОПГ ще се оглавяват от вътрешно избран председател. ОПГ ще разполага с малък бюджет за хонорарни, оперативни и специални разходи. ОПГ ще се отчита пред ЕУП според своите правомощия и компетенции.

5.5 Бенефициенти на проекта

Две основни групи ще бъдат директни бенефициенти по проекта. Първата група се състои от около 30 “Главни обучаващи”, които ще представляват ключовия капацитет на дуалната система за образование и обучение (експерти по дуално обучение, главни учители и главни наставници) в България. Втората група ще се състои от поне 15 професионални училища и техните партниращи бизнес организации (фирми, браншови асоциации или камари). Очакванията са, че повече от 400 учители и инструктори, също както и над 1200 ученици от специализираните паралелки също ще имат полза от проекта. По-конкретна информация за бенефициентите на проекта е налична в логическата рамка.

6. Контрол, отчет и механизми за подкрепа

Основното управление на проекта ще бъде отговорност на Направляващия комитет, съставен при неговото започване. Срещата за съставяне на комитета ще се проведе малко след подписването на Споразумението за тематичен фонд, а в последствие комитетът ще заседава поне два пъти годишно. Съставът и отношенията на НК с други проектни структури са описани в т. 4 по-горе.

Мониторинг на проекта ще бъде организиран на три нива. ЕУП ще проверява изпълнението на дейности, с които са се ангажирали професионалните училища и българските консултанти/обучаващи/експерти. ШОС, подкрепян когато и където е възможно от експерти на МОН, ще следи резултатите от изпълнението на проекта съгласно целите и очакваните резултати, резултатите и въздействията, изброени в настоящото Описание на проекта и по-специално в логическата му рамка. За тази цел ШОС ще разчита за тези дейности по мониторинга на вътрешен екип за механизми за подкрепа и мониторинг, състоящ се от двама швейцарски (ШФИПОО) и един български експерт по механизми за подкрепа, които освен това ще имат и ключови роли в изпълнителния експертен екип. Поради постепенно намаляващите проектни дейности и състав на ШОС към края на проекта (2017-2018 г.), част от дейностите на ШОС по мониторинга и контрола вероятно ще се прехвърлят на тези експерти по механизми за подкрепа или на други подходящи структури. Мониторингът на микропроектите,

получаващи финансова помощ, ще бъде извършван на място от ЕУП с подкрепата на базираната в общността Оперативна партньорска група.

Външна междинна оценка ще бъде извършена към края на втората година от проекта (2016 г.) с оглед, освен всичко останало, да се дадат предложения за промени в стратегията за устойчивост и разпространение на проекта и възможности за капитализиране на натрупания опит и практически знания.

ЕУП ще отговаря за оперативното отчитане на проекта, също както и за финансовия надзор чрез образци на документи, разработени от ЕУП и одобрени от ШОС и МОН. ЕУП ще представя на ШОС и Направляващия комитет описателни и финансови доклади на годишна база. От ЕУП може да бъде поискано и представянето на тримесечни (особено по време на началния етап) или двугодишни описателни или финансови доклади по проекта.

7. Бюджетни, договорни и финансови договорености

В договорно отношение, съгласно разпоредбите на рамковото споразумение на БШПС, проектът бъде осъществен чрез Споразумение за тематичен фонд, подписано от трите участващи български министерства: МОН, Министерство на икономиката и Министерство на труда и социалната политика. МОН се ангажира да осигури съфинансирането от страна на българското правителство, ако е твърде сложно да се организира индивидуално съфинансиране от останалите две министерства.

С главните обучаващи, що се отнася до участието им в редовни обучения, ще бъдат сключени договори за предоставяне на консултации, първоначално разработени и подписани от ЕУП/ШОС. На по-късен етап, след началната фаза и подписването на СТФ, техните договори ще бъдат сключвани с МОН като част от трансфера на капацитет.

Проектната подкрепа за професионални училища, в качеството им на Изпълняващи агенции (ИА), както е описано в споразумението за тематичен фонд, и за техните бизнес партньори ще се основава на Споразумение за съвместна дейност, подписано от ШАРС/ШОС и МОН. Тези споразумения ще регулират основните отговорности и ще упоменават ангажименти и дейности, описани в кандидатурите по проекта. По време на началната фаза, въз основа на кратък правен и SWOT-анализ, ще трябва да се реши коя институция – дали професионалните училища или техните училищни настоятелства (регистрирани като НПО), е по-добре пригодена да изпълнява ролята на ИА.

Заплащането на членовете на ЕУП, швейцарските експерти и експертите по подсигуриране се осигурява директно от ШАРС/ШОС.

Средствата за ключовите проектни дейности, включително за финансовата подкрепа на професионалните училища, ще се предоставят от МОН след одобрението на ЕУП чрез специална банкова сметка, открита от приемащата институция (МОН) само и единствено за програмата. В тази банкова сметка ще се превеждат швейцарското и българското финансиране по проекта, съответно 15% национално съфинансиране от български бюджетни източници (бюджет на МОН) и 85% от страна на БШПС.

ЕУП ще информира МОН регулярно, не по-рядко от веднъж на шест месеца, за плащанията, направени за изминалия период. Бюджетът предвижда и междинни и финални финансови одити на проекта. ШОС може да изиска от НКЗ и МОН извършването на одит от съответния отговорен държавен финансов орган, отговарящ за Българо-швейцарската програма за сътрудничество.

Ще бъде основан Дарителски фонд, предоставящ финансиране за микропроекти, реализирани от професионални училища и фирми, участващи в проекта. Професионалните училища ще имат право да получават финансиране само с цел подобряване капацитета им за внедряване на дуалната система на професионално образование и обучение.

Финансовата помощ ще се предоставя на базата на покани за предоставяне на проекти и правила за извършване на плащания, разработени и съгласувани от ЕУП и одобрени от ШОС и МОН. Най-важните условия за финансиране ще включват, освен всичко останало:

- Финансирането ще покрива 100% от стойността на микропроектите, ако те са пряко свързани с практическото въвеждане на дуалната система на професионално образование и обучение.
- Дейности, които са допустими в микропроектите, са:
 - Ремонтни дейности и оборудване за училищата
 - Финансови стимули за училищни преподаватели и наставниците (във фирмите), които ще намаляват с течение на времето, като МОН може да въведе нов финансов модел на възнаграждение за учителите.
- Съгласуване с максималните общи разходи за микропроект, които ще се финансират.

Таблицата по-долу представя общия бюджет за проекта в швейцарски франкове, вкл. съфинансирането. Подробен оперативен бюджет за началната фаза и първата година на проекта ще бъде разработен от ЕУП и одобрен от ШОС и МОН като част от процеса по съгласуване и подписване на СТФ за проекта.

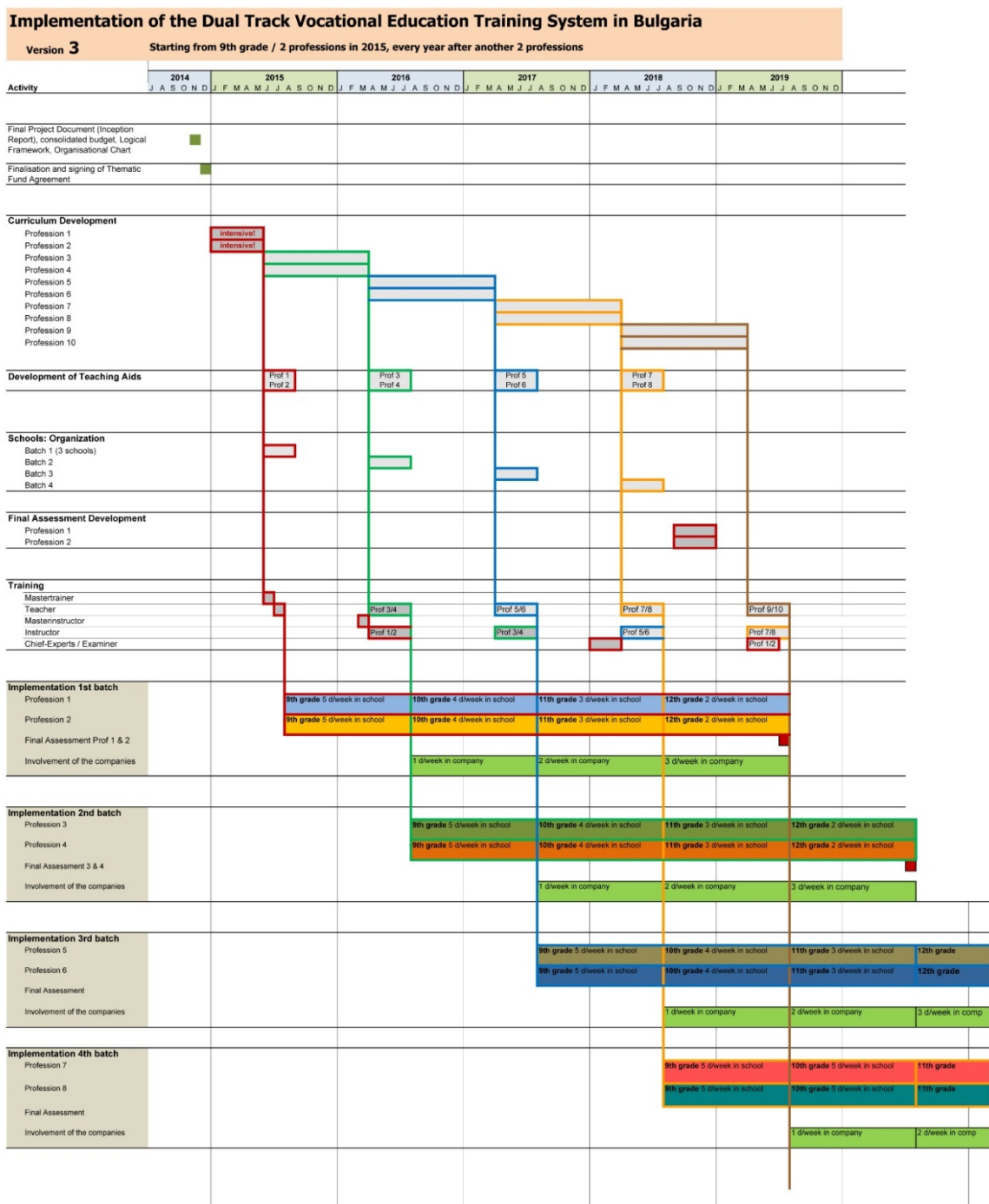
Общ бюджет /Швейцарски франкове/		Швейцарско финансиране	Българско финансиране
	Общ бюджет	85%	15%
Пренос на практически знания и изграждане на капацитет (представяне на принципите на швейцарското дуално образование в България)	1'980'000	1'683'000	297'000
Пренос на швейцарски практически знания и подsigуряване (ШФИПОО) през първата година (2014 – 2015 г.)	570'000	484'500	85'500
Швейцарска подкрепа, подsigуряване и последващи дейности (ШФИПОО) 2016-2018г.	400'000	340'000	60'000
Национално експертиза и компетенция	80'000	68'000	12'000

Общ бюджет /Швейцарски франкове/		Швейцарско финансиране	Българско финансиране
Рамкови политики и законови промени (НКГ и модел на национален форум)	150'000	127'500	22'500
Обучителни програми и посещения на разменни начала	500'000	425'000	75'000
Включване на заинтересовани лица, координиране, връзки с международни/европейски инициативи	80'000	68'000	12'000
Публичност, комуникация и реклама	200'000	170'000	30'000
Дарителски фонд – подкрепа за професионални училища (съоръжения, учебни материали, оборудване, изграждане на капацитет, финансови поощрения и т.н.)	900'000	765000	135000
Управление на проекта	465'000	395250	69750
Заплата ръководител на проекта (3 г., 100%)	120'000	102000	18000
Заплата експерт връзки с бизнеса (3 г., 100%)	105'000	89250	15750
Заплата експерт образование (3 г., 100%)	105'000	89250	15750
Счетоводство, секретариат	40'000	34000	6000
Логистика, пътувания, командировъчни	50'000	42500	7500
Преводи, оборудване, консумативи	45'000	38250	6750
Одити, мониторинг и оценка	115'000	97'750	17'250
Базово проучване/проучване на общественото мнение (преди и след)	50'000	42500	7500
Оценка след края на проекта и инвентаризация	40'000	34000	6000
Одит	25'000	21250	3750
Резерв	70'000	59500	10500
Общо	3'530'000	3'000'500	529'500

Одитът ще се извършва на годишна база. Първият одит ще покрива период от октомври 2014 г. до декември 2015 г. Оценяване и още едно социологическо проучване ще бъдат проведени към края на 2017 г., която се счита за последната пълна година от проекта.

8. Времева рамка

Един пълен цикъл на обучение в професионално училище в България обхваща 4 учебни години (15-ти септември – 30-ти юни). Първата година, през която проектът ще започне да въвежда дуалните принципни на обучение ще бъде учебната 2015/16. Началната фаза на проектни дейности, финансирани от ШАРС, ще започне през октомври 2014 г. Повечето дейности ще се извършат през периода 2015 – 2017 г., като ограничен надзор на часове по професионално образование и обучение и учебни планове/програми ще бъде извършван до юни 2019 г. Следователно продължителността на проекта ще бъде 39 месеца. По-долу е изложена примерна времева рамка, която включва и участието на швейцарски (ШФИПОО) експертни знания.

Фигура 4: График на изпълнение

9. Устойчивост

Устойчивостта на проекта произхожда от самата му цел да подкрепи въвеждането на дуална образователна политика, иницирана от самото българско правителство. Следователно, на ниво цели, устойчивостта на проекта ще зависи от ангажираността на настоящото и бъдещите български правителства към поддържане и разпространение на въвеждането на системата на дуално система на професионално образование и обучение в страната.

Що се отнася до стратегията на реализация, проектът се базира на устойчиви държавни и бизнес структури. Не се очаква, че сериозни интервенции, засягащи паралелни структури или базирани на проекта органи, биха прекратили дейност при приключване на проекта.

Институционалната устойчивост се адресира в няколко проектни компонента:

- На ниво управление, Направляващият комитет и Националната консултативна група ще изпълняват дейността на посредници между министерствата, събирайки на едно място ангажирани държавни структури и бизнес партньори в качеството им на основни двигатели за иницираните реформи;
- На оперативно ниво ЕУП е базиран в ключов държавен орган (МОН), осигурявайки хоризонтално взаимодействие с всички заинтересовани държавни структури и създавайки благоприятна среда за популяризиране на проекта. Предвижда се, че след 2016 г. функциите на ЕУП ще бъдат постепенно прехвърлени към съответните дирекции на МОН.
- На местно ниво се предвижда изграждането на партньорска структура между професионални училища, работодатели и бизнес организации, която да отговаря на изявената нужда от работна връзка между училищата и фирмите. Ролята и функциите на тази ОПГ ще бъдат постепенно прехвърлени към училищните настоятелства, които по закон трябва да консултират директорите на училищата и улесняват участието на родителите и бизнеса.

На ниво интервенции, устойчивостта е адресирана както следва:

- Обучителните дейности предвиждат постепенно прехвърляне на знания и умения към български експерти от държавни, неправителствени и бизнес сектори. По този начин ще се осигури критична маса и капацитет за продължаване на държавните реформи в системата на дуалното система на професионално образование и обучение след приключване на проекта.
- Предвижда се елемент на обществена кампания, базиран в Националната консултативна група, с цел промотиране и подготвяне на интервенции за подобряване на политиките и правната среда в системата, което е необходимо за разпространение на дуалното система на професионално образование и обучение след приключване на проекта.
- Ключовите интервенции се състоят в започване на същинска дейност, т.е. истински, пълен цикъл на обучение, който може да се повтаря без проблем

след приключване на проекта. По подобен начин други резултати, напр. разработени учебни планове, програми, учебници и др. могат да бъдат използвани с цел разпространение на реформите след приключване на проекта.

Финансовата устойчивост, подобно на институционалната такава, ще зависи от ангажимента на българските правителства да поддържат и разпространяват въвеждането на системата на дуалното професионално образование и обучение. Направляващият комитет, Националната консултативна група и Дирекцията за професионално образование и обучение (играеща ролята на ЕУП) в МОН ще бъдат длъжни да разпространяват резултатите от проекта чрез бъдещо европейско финансиране от оперативни програми.

10. Оценка на риска и потенциала

Проектът има много потенциал, но съществуват рискове, които трябва да се вземат под внимание. Трябва да се разгледат следните рискове и потенциални възможности:

Рискове:

- На ниво проектни цели най-сериозният риск е свързан с това, че настоящият политически ангажимент може да намалее или дори да изчезне поради динамичната политическа обстановка в България. Този риск, обаче, е умерен, имайки предвид високата степен на заинтересованост от проекта от страна на институции като президентството, но и от страна на бизнес сектора.
- На ниво специфични цели основните трудности и рискове са свързани с фрагментирания обхват на проектните интервенции. Политическият ангажимент в момента е да се въведат *елементи* от дуалната система, докато други сегменти на системата (на образованието) все още трябва да бъдат основно реформирани. Елементите на *дуално обучение* се считат за адаптирани към съществуващата образователна система, която е насочена предимно към подготовка за приемане в университет. Както беше вече споменато, съществуващата образователна система отразява съществуващата ценностна система в българското общество, според която реализацията в *сфера, която не се изучава в университет*, се счита за провал;
- На ниво реализация основните рискове са свързани с липсата на доверие и сътрудничество между фирмите и професионалните училища. Фирмите са разтревожени от високите разходи, свързани с изпълнение на реформата, докато училищата се притесняват, че проектът би ги направил още по-непривлекателни. Въвеждането на практическо дуално обучение би довело до реструктуриране на учебните планове и намаляване на общообразователното съдържание за сметка на теоретичното професионално такова. Дори в момента се счита, че качеството на общообразователното съдържание в повечето професионални училища е ниско в сравнение с общообразователните гимназии, като се смята, че „най-добрите учители“ работят в езиковите гимназии;

- На ниво реализация съществува и друг риск, свързан с възможна съпротива (често прикрита) от страна на профсъюзи и някои бизнес кръгове във връзка с необходимите промени в Кодекса на труда. Следователно има риск проектът да се превърне в заложен на други планове.
- На социално-икономическо ниво не може да се отрече риска образованите и способни работници да напуснат страната, за да печелят повече в чужбина. Последниците от това не биха могли да се предвидят.
- По отношение на времето, проектът трябва да продължи поне пълни 4 учебни години плюс допълнителна година в началната фаза. Евентуално започвайки през октомври 2014 г., последните проектни дейности ще продължат до средата на 2019 г. като част от 4-годишен цикъл на обучение. Проектът не предвижда интервенции в училища с 5-годишен цикъл на обучение, тъй като МОН обмисля намаляването на учебните планове на всички професионални училища от 5 на 4 години.

Потенциал:

- На ниво цели основната потенциална възможност е дуалната система на обучение да предизвика по-мощни реформи в цялата система на професионално образование в страната, която също да се подкрепя от европейски структурни и кохезионни инструменти;
- На ниво специфични цели най-големият потенциал е свързан с възпроизвеждането на проекта, което ще доведе до успешното въвеждане на желаните елементи от системата на дуалното професионално образование и обучение в страната. Има политическа и социална воля за въвеждането на реформи, които биха сблизили професионалното образование и бизнеса. Фирмите, бизнеса и професионалните училища са дълбоко убедени, че е важно да се въведе дуална система на професионално образование и обучение. Не „дали“, а „как“ е въпросът, който в момента се обсъжда от заинтересованите лица и по който съществуват различни мнения. МОН се ангажира да разпространява проекта и да му осигури финансиране, ако той е успешен;
- На ниво реализация основният потенциал е свързан с мобилизирането на външни ресурси за проекта, напр. от европейски ОП за периода 2014 – 2020 г. Това би било възможност да се разпространи хоризонтално въздействието на проекта към други социални области, напр. безработица, маргинализирани групи и др.

11. Логическа рамка

	Логика на интервенциите	Обективно проверими индикатори за постижения	Източници на проверка	Предположения
Обща визия и цел	Визия: Професионалното обучение е тясно свързано с нуждите на бизнеса. Основна цел: Създаване на модел и капацитет за въвеждане на дуалната система на професионално образование и обучение в България.	Правителството извършва пълна реформа в системата на професионалното образование и обучение, доближавайки средното професионално образование до същинските нужди на бизнеса. Статистиката показва намаляващ дефицит на квалифицирана работна ръка и подобрен имидж на професионалното образование и обучение и свързаните с него професии.	Държавни политики Статистически данни	Устойчива държавна подкрепа Устойчива икономическа стабилност
Специфични резултати на ниво специфични цели	<ol style="list-style-type: none"> 1. Въвеждане на нов подход при разработването на учебни планове и програми в системата на професионалното образование и обучение. 2. Въвеждане на учебния план за пълен образователен цикъл за няколко професии. 3. Изграждане на капацитет за разпространение на дуалната система на професионално образование и обучение в България. 4. Подкрепа за законови промени за въвеждане на дуалната система на професионално образование и обучение в България. 5. Разпространяване на 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Разработени чрез подхода на дуалната система на професионално образование и обучение 10 учебни плана и 10 учебни програми 2. Въведени учебни планове в 10 професии 3. Обучени 30 български експерти, които да разпространяват знание, свързано с дуалната система на професионално образование и обучение 4. Инициирани законови поправки или разработено ново законодателство или препоръки за въвеждането на дуалната система на професионално образование и обучение в България; 5. Дуалната система на професионално образование и обучение има положителен имидж в обществото; подкрепа за мобилизация на ресурси от корпоративни и европейски източници на финансиране. 	<p>Системата за мониторинг и отчет</p> <p>Външни доклади, медийни отразявания</p> <p>Социологическо проучване на обществените нагласи</p>	<p>Правителството интегрира дуалната система на професионално образование и обучение в цялата образователна система</p> <p>Минимизира се миграционният поток на квалифицирана работна сила.</p>

	положителен обществен имидж на проекта и професионалното образование и обучение като цяло.			
Очаквани резултати на ниво дейности	<ol style="list-style-type: none"> 1. Извършени дейности, свързани с развитието на учебните планове на дуална система на професионално образование и обучение 2. Извършени дейности, свързани с въвеждането на системата в училищата 3. Извършени обучителни дейности 4. Извършени дейности, свързани с обществената кампания 5. Извършени дейности, свързани с рекламата на проекта 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Разработени 10 учебни програми за прилагане на подхода на дуалната система на професионално образование и обучение 2. Изпълнени процеси на реализация, обхващащи 10 професии, 15 училища; 1200 стажанти общо 3. 30 обучени обучители на обучаващи; 100-120 обучени учители в 15 училища; 240-300 обучени наставници в 15 училища 4. Учредена и функционираща НКГ и проведен Форум с цел даване на препоръки за модернизацията и реформа на системата на система на професионално образование и обучение в България 5. Разпространени положителни резултати; проведени дейности, свързани със създаване на контакти и сътрудничество 	<p>Системата за мониторинг и отчет</p> <p>Механизъм за подкрепа и медийни отразявания</p>	Доверието между бизнеса и сектора на професионалното образование и обучение е подобро.

Приложение 1: Предварителен списък с критерии

Предварителни критерии за изпълняващи партньори (партньорства между професионални училища, фирми и бизнес организации)

- Доказана силна ангажираност за сътрудничество между фирмите и професионалните училища;
- Наличност на център или звено за обучение във фирмата или професионалното училище, което да позволява учениците да преминат обучение преди да бъдат включени в производствения процес;
- Доказан задълбочен интерес от страна на учениците да бъдат включени в такъв проект и достатъчно търсене от страна на фирмите на служители с такива професии
- Ангажираност от страна на асоциацията;
- Размерът на компанията трябва да позволява един ученик да бъде обучаван от наставник по един час всеки работен ден. Производственият процес трябва да предлага широк спектър от компетенциите, описани в учебния план (около 70%);
- Общ размер на икономическия сектор (брой работници);
- Икономическа стабилност и потенциал на отрасъла;
- Необходимо ниво на квалификация в професията;
- Географски фокус (групи фирми, концентрирани в една област);
- Качество и капацитет на асоциациите, които представляват отрасъла;
- Наличност (и готовност) на големи фирми, представляващи критична маса (минималният брой стажанти ще бъде уточнен в бъдеще);
- Качество на професионалните училища, свързани с отрасъла;

Предварителни критерии за професии

- Висока добавена стойност за сектора;
- Голямо търсене от страна на бизнеса/фирмите и недостатъчна наличност на квалифицирана работна ръка;
- Критична маса от работна ръка и фирми, достатъчно за да се разпространяват резултатите от проекта;

- Ниво на сложност (когнитивно ниво) на работата в определената професия.

Приложение 2: Ключови компетенции на Българо-швейцарската търговска камара

Компетенциите на БШТК включват нейната роля на секретариат на Форум за изготвяне на предложения за модернизация и реформа на системата за професионално образование и обучение в България. Основната цел на БШТК е да подкрепя развитието на икономическите връзки между България и Швейцария и да представлява и защитава интересите на своите членове. Членовете на БШТК включват швейцарски компании с водещи позиции на световния пазар, опериращи в България, също както и малки и средни по големина фирми от важни икономически сектори. Повечето от тези компании, които развиват производствена дейност в България, са изразили своята готовност да подкрепят въвеждането на дуалната система за професионално обучение.

За десетте години от своето учредяване, БШТК е установила отлични работни връзки с различни български институции или организации, като например:

- Министерство на икономиката и неговите две агенции – Агенцията за малки и средни предприятия и Българската агенция за инвестиции;
- Работодателски и браншови организации, например: Българска търговско промишлена палата, Българска браншова камара – машиностроене, Българската асоциация на електротехниката и електрониката, Българската асоциация на производителите и износителите на облекло и текстил, Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост и др.
- Съвместни камари в България, като например: Българо-германската търговско промишлена камара, Австрийски бизнес кръг в България и, благодарение на членството си в Клуба на съвместните камари към БТПП – с всички останали подобни организации в България.

Оперативните дейности на БШТК се извършват от нейния секретариат.